

Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA

Tulevikuvaade
tööjõu- ja oskuste vajadusele –

KULTUUR JA LOOMETEGEVUS I:

etenduskunstid • käsitöö • museoloogia •
muusika • raamatukogundus • sport

Uuringu
LÜHIARUANNE
2019

Sihtasutus
Kutsekoda

Esikaanel: laulupeoline Vormsi saarelt enda valmistatud rahvarõivastes

Koostajad: Urve Mets ja Andres Viia, Kutsekoda

Retsepsendid: Ivi Lillepuu, Haridus- ja Teadusministeerium; Katre Riisalu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing; Maret Lehis, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit; Monika Larini, Eesti Etendusasutuste Liit; Pille Pruulmann-Vengerfeldt, Malmö Ülikool; Tarvi Sits, Kultuuriministeerium; Toomas Siitan, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Akadeemiline toimetaja: Olav Aarna, Kutsekoda

Keeletoimetaja: Riina Tobias

Kujundus: Velvet OÜ

Fotod: Anti Mets, Eesti Ajaloomuuseum, VAT Teater, Eesti Lastekirjanduse Keskus, Tallinna Balletikool / SA Innove, G. Otsa nimeline Tallinna Muusikakool / SA Innove

Uuringuaruande terviktekst asub aadressil: oska.kutsekoda.ee

Täname valdkonna eksperdikogu liikmeid: Anu Randmaa, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit / Tõstamaa Käsitöökeskus ja Savituba; Ave matsin, Tartu Ülikool; Eerik Jõks, Eesti Muusikanõukogu / Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia; Eino Pedanik, Kultuuriministeerium; Elina Orumaa, Rahvusooper Estonia; Esper Linnamägi, Eesti Filharmoonia Kammerkoor; Helen Lepalaan, Rahvusooper Estonia; Helle Aunap, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool; Henry-David Varema, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia; Ilmar Vaaro, Tartu Ülikool; Inge Laurik-Teder, Eesti Muuseumiühing / Eesti Ajaloomuuseum; Ingrid Uus, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool; Inna Soonurm, Innove; Ivari Ilja, Eesti Muusikanõukogu / Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia; Ivo Lille, G. Otsa nimeline Tallinna Muusikakool; Jaak Prints, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia; Kadi Rebassoo, Haridus- ja Teadusministeerium; Kadri Lassmann, Eesti Interpreetide Liit / Eesti Muusikanõukogu; Kadri Leivategija, H. Elleri nimeline Tartu Muusikakool / Eesti Muusikakoolide Liit; Kadri Steinbach, Tartu Ülikool; Kaie Holm, Tallinna Keskraamatukogu / Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing; Kaie Jeaser, Tartu Linnamuuseum; Katre Väli, Kultuuriministeerium; Katrin Niklus, Rapla Keskraamatukogu / Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing; Kersti Laanmaa, Brendor OÜ / Eesti Keraamikute Liit; Kristel Veimann, Eesti Rahvusraamatukogu; Kristi Raudmäe, Haridus- ja Teadusministeerium; Kristiina Alliksaar, Eesti Etendusasutuste Liit / Ugala teater; Kristjan Hallik, Eesti Riiklik Sümfooniaorkester; Maarja Vaino, Tallinna Kirjanduskeskus / Tammsaare ja Vilde muuseumid; Madli-Liis Parts, Kultuuriministeerium; Maie Põiklik, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing; Maret Lehis, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit; Margit Jõgi, Eesti Rahvusraamatukogu; Margus Pärtlas, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia; Marju Reismaa, Kultuuriministeerium; Marko Lõhmus, Eesti Muusikafestivalide MTÜ / Eesti Muusikaettevõtluse Arenduskeskus; Marko Mägi, Tartu Ülikool; Meelis Kihulane, Taasus OÜ, Edev Eremit MTÜ; Mihkel Kübar, Intsikurmu Festival / Salme Kultuurikeskus; Monika Larini, Eesti Etendusasutuste Liit; Oksana Tralla, Tallinna Ülikool; Pille Kivihall, OÜ Nahakoda / Eesti Nahakunstnike Liit; Raivo Põldmaa, Eesti Etendusasutuste Liit / Linnateater; Riina Viiding, Eesti Teatriliit; Roland Leesment, Eesti Etendusasutuste Liit / Endla teater; Siim Aimla, G. Otsa nim Muusikakool; Sireli Uusmaa, Kadrioru Lastemuuseum Miiamilla; Sirje Virkus, Tallinna Ülikool; Teet Tiko, Haridus- ja Teadusministeerium; Thea Zaitsev, Tier Music; Tiina Rebane, Eesti Etendusasutuste Liit / VAT teater; Tiina Vint, Tartu Ülikooli Muuseum; Timo Steiner, Tallinna Muusikakeskkool; Toomas Tõnise, Eesti Olümpiakomitee; Triin Soone, Eesti Lastekirjanduse Keskus; Tõnn Lamp, Eesti Teatriliit / Eesti Näitlejate Liit; Tõnu Kaljuste, Nargen Festival / Eesti Muusikanõukogu / Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia; Virgo Sillamaa, Music Estonia; Ülle Kuuse, Tallinna Tervishoiu kõrgkooli raamatukogu / Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing; Ülle Nõmmiste, Innove; Ülle Siska, Jüri Raamatukogu; Ülle Talihärm, Kultuuriministeerium

Rakendusuring on valminud „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ prioriteetse suuna „Prioriteetne suund 1: ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul“ Euroopa Liidu vahendite kasutamise eesmärgi 5 „Õpe kutse- ja kõrgharidus on suuremas vastavuses tööturu vajadustega“ meetme „Õppe seostamine tööturu vajadustega“ tegevuse „Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi loomine“ ehk OSKuste Arendamise koordinaatsioonisüsteemi loomine (edaspidi OSKA) eesmärkide elluviimiseks ja tulemuste saavutamiseks.

Väljaande autoriõigus kuulub sihtasutusele Kutsekoda. Väljaandes sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Mets, U., Viia, A. (2019). Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele – kultuur ja loometegevus: etenduskunstid, käsitöö, museoloogia, muusika, raamatukogundus, sport. Uuringu lühiaruanne. Tallinn: SA Kutsekoda.

Sisukord

Uuringu olulisemad tulemused	4
Kultuuri ja loometegevuse valdkond ja põhikutsealad	12
Põhikutsealade tööjõu- ja oskuste vajaduse muutus	24
Koolituspakkumise ülevaade	32
Koolituspakkumise vastavus prognoositavale tööjõuvajadusele	40
Järelduste ja valdkonna eksperdikogu ettepanekute kokkuvõte	46

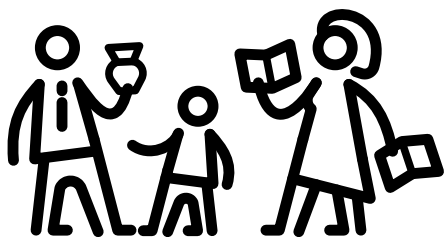

Uuringu olulisemad tulemused

Lühiaruandesse on koondatud
OSKA kultuuri ja loometegevuse I
uuringu olulisemad tulemused.

Noored Eesti Ajaloomuseumi ajalooklubis.

Kasvab muuseumide ja raamatukogude roll haridus- ja kogukonna-keskustena

Kasvab vajadus muuseumi- ja raamatukogupedagoogide järele.

Liikumisharrastajate arv kasvab

1/4 treeneritest puudub kutsetunnistus, juurde on vaja kutsega treenereid.

Eesti rahvas on laulu-, tantsu- ja teatrirahvas

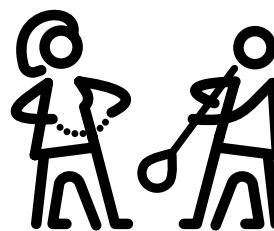

Etendusasutustes napib valgus-, heli- ja videotehnikuid, neil pole piisavalt õppimisvõimalusi.

Sobivate oskustega lavastajaid, dramaturge ja lavastuskunstnikke napib, õppe sisu vajab muutmist.

Endiselt on Eestis hinnatud pärandkultuur, sh käsitöö

Käsitööõppe on populaarne, kuid töövõimalusi kõigile ei jätku. Tegemist on paljuski hobiõppe või kõrvaltegevusega.

Muusikapedagooge ja koorijuhte tuleb kõrge vanuse tõttu lähiajal asendada. Juurde on vaja õpetamisoskusega muusikapedagooge.

Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi OSKA kultuuri ja loometegevuse valdkonna rakendusülevaate aruanne sisaldab infot tööjõu nõudluse ja võimaliku pakkumise kohta. Uuringu autorid otsisid lahendust probleemile, **kuidas vastata kultuuri ja loometegevuse valdkonna tööjõu- ja oskuste vajadusele lähema kümne aasta vaates ning kuidas peaks selleks muutma koolituspakkumist**. Uuringu käigus analüüsiti valdkonna võimalikke tulevikusuundumusi, hinnati, milline on nende valguses põhikutsealade tööjõuvajadus ning seda, kuidas peab muutuma õppe sisu, et töötajate oskused vastaksid paremini tööturu vajadustele.

Uuringu aruandes on kultuuri ja loometegevuse valdkond jaotatud kuueks alavaldkonnaks: **etenduskunstid, käsitöö, museoloogia, muusika, raamatukogundus ja sport**. Paralleelselt sama valdkonda analüüsinud teine uuring keskendub tööjõu- ja oskuste vajaduse väljaselgitamisele audiovisuaal-, sõna ja keele, turunduse ja kommunikatsiooni, disaini ja kunsti ning trükitööstuse alavaldkondades.

Valdkonna arengut mõjutavad lähitulevikus nii demograafilised muutused, tehnoloogia areng ja innovatsioon kui ka rahvusvahelistumine ning muutused töövormides ja -kultuuris. Kultuuri ja loometegevuse valdkonna töötajate haridustee varieerub töökohapõhisest väljaõppest kuni teaduskraadi omandamiseni. Enamiku põhikutsealade esindajatest saab liigitada tippspetsialistide hulka, kelle keskharidusjärgne haridustee kestab kolm kuni viis aastat. Muusikute ja balletiartistide puhul tuleb õpingutega alustada juba varases nooruses, samas käsitööoskusi on võimalik omandada ka mahukama täienduskoolituse raames täiskasvanueas. Kui piisava oskusega töötajaid koolitatakse liiga väikesel arvul, seab see ohtu valdkonna arengu. Teisalt võib riigi vaatenurgast olla ressursi raiskamine see, kui koolitatakse töötajaid, kes ei asu õpitud erialal tööle või asuvad tööle väljaspool Eestit.

Etenduskunstid

Eesti etenduskunstide tase on hea – publiku huvi on suur, külastusvõimalused on elanikele hästi kättesaadavad. Teatrikülastajaid on proportsionaalselt võrreldes teiste Euroopa riikidega enam.

Lavastajaõpet pakutakse kahes ülikoolis, samas puudub koolide vastavas õppes selge eristuv fookus ehk nn oma nägu. Mõlemad ülikoolid valmistavad ette traditsioonilise teatri lavastajaid ega arvesta piisavalt publiku ootustega näha erinevaid lavastusstiile. Lavastajaid, näitlejaid ja dramaturge lõpetab tööturu ootustele vastavalt, kuid puudu jääb vajalikest oskustest. Praegune lavastaja- ja dramaturgide õpe on liialt näitlejakeskne, õppes on liiga palju näitlejatehnikat ning liiga vähe lavastaja ja dramaturgi tööks vajalikke teadmisi ja oskusi. Ka stsenograafia õppekava lõpetanud võiksid arvuliselt täita tööturu vajadust, kuid nende teadmised tööst etendusasutuses ei ole piisavad ja erialased praktilised oskused on vähesed. **Etenduskunstide alavaldkond vajab**

lavastajaid, näitlejaid, tantsijaid, etenduskunstnikke, kes on valmis pakkuma publikule nii traditsioonilisi kui ka nüüdisaegseid etendusi/lavastusi.

Selleks:

- peab näitleja- ja lavastajaõpe pakkuma ettevalmistust tööks erinevaid stiile viljelevates etendusasutustes;
- peavad lavastajate, dramaturgide ja lavastuskunstnike õppekavad vastama enam tööturu vajadustele.

Lavastajate ja dramaturgide õpe on liialt näitlejakeskne, õpetatakse liiga vähe lavastaja ja dramaturgi tööks vajalikke teadmisi ja oskusi.

Etendusasutustes napib tehniliste erialade töötajaid (valgus-, heli-, video-tehnikud). Tehnilise kutseala töötaja ei ole piisavalt motiveeritud töötama etendusasutuses ning eelistab tööd üritusturundus- või tehnikarendifirmas, kus töögraafik on parem, palk kõrgem, töö mitmekesisem ja võimaldab suuremat loomingulisust. Kutsehariduse tasemel täna peaaegu puudub vajalik tehnikute väljaõpe. Selleks, et **etendusasutused saaksid olla atraktiivsed tööandjad tehniliste kutsealade esindajatele:**

- peavad taseme- ja täienduskoolituse pakkujad looma võimalused koostöös etendusasutustega tänapäevaste oskustega tehniliste töötajate väljaõppeks;
- peavad etendusasutused pakkuma loovtehnilistele töötajatele mitmekesiseid töövõimalusi.

Muusika

Eesti elanikud on aktiivsed kontserdikülastajad. Meie heliloojad, dirigendid, interpreedid, muusikakollektiivid jt muusika viljelejad on pälvinud laia rahvusvahelise tuntuuse.

Muusikaharidus kõikidel haridustasemetel on professionaalse muusiku arengu vältimatuks eelduseks. Praegune muusikahariduse süsteem tervikuna ei taga võimeka ja motiveeritud õppija jõudmist rahvusvaheliselt tunnustatud muusiku tasemele. Muusikaerialade valik muusikakoolis ja -ringis sõltub sageli pakkuja võimekusest, mitte õppijate vajadusest. Muusika õppimise puhul on eriti oluline õpetamise professionaalne tase, oskus võimekat õppijat juhendada. Professionaalse muusiku arenemise üheks vältimatuks tingimuseks on ka osalemised konkurssidel, sh rahvusvahelistel. **Noorte võimekate muusikute jõudmine rahvusvaheliselt tunnustatud tasemele vajab süsteemset toetust.** See eeldab talendiprogrammi, mis toetab andeka noore kujunemist professionaalseks muusikuks.

Eestis on küll hea ligipääs muusikaalasele huviharidusele, kuid probleemiks on muusikakoolide ja -ringide pedagoogide tööjõuvajaduse katmine, eriti väljaspool tõmbekeskusi. Huvi muusikapedagoogi töö vastu on väike ja mitte kõik juhendajad ei oma õpetamiseks piisavat ettevalmistust. Otsus muusika-

pedagoogina tööle asuda tehakse sageli alles pärast kõrgkooli lõpetamist, mis välistab võimaluse õpingute ajal muusikapedagoogika ja -didaktika aineid läbida. Probleemiks võib osutuda ka Eesti koorimuusika jätkusuutlikkus, kuivõrd koorijuhtide asendamine tulenevalt nende kõrge vanusest saab lähiaja üheks oluliseks proovikiviks. **Muusika alavaldkond vajab motiveeritud ja professionaalseid muusikapedagooge ja koorijuhte.** Selleks peab:

Muusikahariduse süsteem tervikuna ei toeta võimeka ja motiveeritud õppija saamist rahvusvaheliselt tunnustatud muusikuks.

- muusikapedagoogi ja koorijuhi töö kujunema atraktiivseks ja ühiskonnas väärtustatud ametiks;
- muusikapedagoogiks saamine olema teadlik karjäärivalik.

Museoloogia

Eesti on muuseumidega tihedalt kaetud, peaaegu igas piirkonnas on võimalus osa saada nüüdisajastatud atraktiivsetest ja harivatest näitustest. Muuseumide külastatavus on viimase kümnendi jooksul oluliselt kasvanud, külastajaid on nii Eestist kui ka väljastpoolt. Kasvutrendi näitavad muuseumide pakutavad haridustegevused erinevatele sihtrühmadele.

Kultuuripärandi kogumise, hoidmise, uurimise ja eksponeerimise kõrval on kasvanud muuseumi kui haridusasutuse roll, samuti on oluliselt laienenud pakutavate teenuste palett. Muuseumides töötavad erineva haridusliku taustaga inimesed. Tööle värbamisel eelistatakse sõltuvalt ametikohast kas muuseumi valdkonnaga seotud erialast haridust, eelnevat õpetamise kogemust, turundus- või majandusharidust jne. Töö muuseumis eeldab siiski vähemalt baastasemel teadmisi museoloogiast, aga sellealast koolitust täna ei pakuta. Kuivõrd museoloogia on pidevas muutuses, on ka kogenud muuseumitöötajal vaja pidevalt kursis olla museoloogia uuemate arengutega. **Muuseumid vajavad erineva erialase ettevalmistusega spetsialiste, et olla atraktiivsed multifunktsionaalsed kultuuri- ja hariduskeskused.** See eeldab, et tööd alustavatele muuseumitöötajatele on kättesaadavad museoloogiaalased baaskoolitused.

Muuseumide huvi on läbi kogude ja näituste eksponeerimise, mitmekesiste teenuste (sh haridustegevuste) osutamise kaasata erinevaid sihtrühmi. Mida enam on muuseum n-ö näoga külastaja poole, seda olulisemaks muutub kõrgel tasemel ja sihtrühmale sobiva ning ootustele vastava teenuse tagamine. Muuseumitöötaja ülesanne on luua külastajatega positiivsed ja pingevabad suhted, esitada ekspositsiooniga seonduvat infot sihtrühmale arusaadavalt, veenvalt ja kaasahaaravalt, valides selleks asjakohase meetoodika. Praegu muuseumitöötajatele suunatud pedagoogika- ja didaktikaalaseid täienduskoolituse võimalusi ei ole.

Selleks, et muuseumid saaksid täita ka hariduskeskuse rolli, on vaja pakkuda muuseumipedagoogika täiendõpet.

See, et **muuseumid saaksid olla kompetentsed haridustegevuste pakkujad eri sihtrühmadele, eeldab:**

- muuseumipedagoogikaalaste täienduskoolitusvõimaluste loomist;
- haridusprogrammide ja muuseumide pakutavate teenuste loomist ning turundamist sihtrühmapõhiselt.

Raamatukogundus

Erinevate raamatukoguteenuste pakkumine näitab kasvutrendi, lisateenuste arendamise osas on raamatukogudel lähiajal suur potentsiaal. Rahvusraamatukogu on aktiivne raamatukogunduse, sh raamatukogusüsteemide ning erinevate e-lahenduste arendamisel ja eestvedamisel.

Raamatukogud muutuvad aina enam multifunktsionaalseteks keskusteks, kuid teadmine raamatukogu muutunud rollist ei ole ühiskonnas levinud. Raamatukogude tegevust seostatakse sageli pelgalt traditsioonilise laenutustegevusega. Samas eeldatakse rahvaraamatukogudelt mitmesuguste kultuuri- ja haridus- ürituste, temaatiliste näituste, õpitubade korraldamist, küllastajate juhendamist erinevate teenuste (sh e-teenuste) kasutamisel jms. Raamatukogude pakutavate teenuste spekter laieneb veelgi, mis kasvatab lõhet tööjõu oskuste vajaduse ja olemasolu vahel. Selleks, et **raamatukogud kujuneks multifunktsionaalseteks info-, kultuuri-, haridus- ja kogukonnakeskusteks, on vaja:**

- paremat teavitamist raamatukogu laiemast rollist ühiskonnas;
- mitmekesiste (sh pedagoogiliste) oskustega raamatukoguhoidjaid.

Praegused infoteaduse ja -korralduse tasemeõppe lõpetanud ei asu tööle raamatukogudesse. Põhjuseks võib olla mittemotiveeriv töötasu, ebasobivad töötingimused, vähesed karjäärivõimalused, aga ka ebapiisav teadmine mitmekesistest töörollidest raamatukogus. Nende õppekavade lõpetanutel on head oskused, et teha karjääri erinevates valdkondades. Teistel erialadel õppijatel puudub teadmine raamatukogust kui info-, kultuuri-, haridus- ja kogukonnakeskusest. Selleks, et **infoteaduse ja -korralduse ning teistel erialadel õppijad teadvustaksid raamatukogundust kui ühte võimalikku karjäärivalikut**, on vaja:

- teadvustada raamatukogundusega seotud töövõimalusi ka teistel erialadel õppijatele (nt filoloogia, sotsiaaltöö, noorsootöö jms);
- muuta ülikoolide praktikakorraldus tööandjate ootustele vastavaks.

Selleks, et raamatukogud kujuneksid info-, kultuuri-, haridus- ja kogukonnakeskusteks, on vaja mitmekesiste oskustega raamatukoguhoidjaid.

Käsitöö

Käsitööga tegelemine on kõikjal Eestis populaarne ja seda nii nooremate kui ka vanemate elanike hulgas. Tuntud ja väärtustatud on nii Eestis kui ka väljaspool Haapsalu sall, Muhu tikand, Avinurme pütid-korvid ja teised paikkonnaga seotud käsitöötooted. Käsitöö võib olla inimesele nii elatusallikaks kui ka harrastustegevuseks.

Kutsekoolide käsitööõpe on populaarne, eriti tekstiilkäsitöö, keraamika ja mööblirestaureerimise õppekavad. Tasemeõppe lõpetanute arv on neil erialadel märkimisväärselt suurem tegelikust tööturu vajadusest ja mitte kõik lõpetanud ei rakendu erialasel tööl – omandatud oskused leiavad kasutamist hobi korras. Samas peab tööjõuvajaduse hindamisel arvestama käsitöö rolliga pärandi edasikandmisel ja mõtestamisel, paikkondliku pärandi väärtustamisel ja hoidmisel. Põhikoolijärgsete õppijate osakaal kutseõppes käsitööga seotud erialadel on kahanenud, aga kasvutrendi näitab täiskasvanud õppijate arv, millest tuleneb vajadus pakkuda täiskasvanud õppijale sobivamaid õppevõimalusi. Rahvuskultuuri säilimiseks ja kestlikkuse tagamiseks on vaja kriitilist arvu käsitööaladel tegutsejaid. Selleks on vaja:

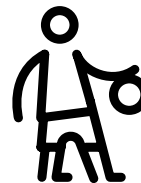
- luua täiskasvanud õppijale sobivamad paindlikud täiendusõppe võimalused tekstiilkäsitöölise, keraamiku ja mööblirestauratori oskuste arendamiseks;
- suurendada täiendusõppe õppemahtusid eristuvate oskuste omandamiseks.

Käsitööõpet pakuvad Eestis mitmed kutsekoolid, õppe tase on enamasti hea ning lõpetanute erialaste oskustega võib rahul olla. Samas puuduvad ühtsed metoodilised õppematerjalid ja õppes kasutatav terminoloogia on koolides erinev. Arvestades, et käsitööl on täita tähtis roll kultuuripärandi edasikandmisel ja mõtestamisel, **peavad õppes kasutatavad mõisted olema ühtselt kirjeldatud ja kasutuses. Vaja on koostada kvaliteetsed metoodilised õppematerjalid.**

Tasemeõppe lõpetanute arv on tekstiilkäsitöö, keraamika ja mööblirestaureerimise erialadel märkimisväärselt suurem tegelikust tööturu vajadusest, kuid paljuski leiavad omandatud oskused kasutamist hobi korras.

Sport

Spordi harrastamine on Eesti eri vanuserühmade elanike hulgas populaarne ning näitab kasvutrendi. Eesti Olümpiakomitee eestvedamisel on alavaldkond organiseerunud ning tõenduspõhiste otsuste tegemiseks hästi kirjeldatud. Meil on arvukalt toimivaid spordiliite ja -ühendusi. On loodud toimiv süsteem treenerite koolitamiseks.

Eesti spordipoliitika üks prioriteetidest on saavutada eesmärk, et valdav osa inimestest eri vanuserühmades liigub ja spordib. Eesti elanike kehaline aktiivsus on pidevalt kasvanud, seda eriti noorte spordiharrastajate hulgas. Kuivõrd liikumisharrastusega tegelevatest inimestest iga viies tegutseb treening- või liikumisrühmas või treeneri juhendamisel, on vaja tagada, et treenerid omaksid ka selleks tööks vastavat kvalifikatsiooni. Paraku on kolmandik juhendajatest ilma treeneri kutseta. **Inimeste liikumis- ja sportimisharrastuse vajaduse katmiseks on vaja 2030. aastaks kasvatada kutsega treenerite arvu 1200 võrra. Eesmärgi saavutamiseks on vaja:**

- muuta kutsealane väljaõpe kõigile treeneri kutsest huvitatutele kättesaadavaks;
- tagada, et Eestis juhendavad lapsi ja kuni 24-aastaseid noori vaid kutsega treenerid.

Spordiorganisatsioonid juhivad sageli varasema sporditöö kogemusega isikud, sh endised sportlased, treenerid, kes omavad küll häid teadmisi treenimisest, aga mitte alati organisatsiooni juhtimisest. Juhi töö eeldab teadmisi ettevõtlusest, sh inimeste juhtimisest, rahaasjadest arusaamist, samuti oma valdkonna seaduste tundmist, teadmisi spordikorraldusest, sh spordiklubide rahastamise põhimõtetest jm. Sarnaselt treeneri kutsealase koolitusega **on vaja luua juhtidele spordi valdkonnaga seotud ettevõtlusalaste teadmiste ja oskuste arendamiseks täiendusõppe võimalused.**

Inimeste liikumis- ja sportimisharrastuse vajaduse katmiseks tuleb 2030. aastaks kasvatada kutsega treenerite arvu.

Kultuuri ja loometegevuse vallas on palju vabakutselisi ja isemajandavaid (sageli ühe töötajaga) üksusi, kelle ettevõtlusalased teadmised vajavad arendamist. Kui suuremates organisatsioonides on erinevaid funktsioone täitmas erinevate oskustega inimesed (nt raamatupidajad, turundus- ja müügi- inimesed), siis väikeses organisatsioonis tuleb enamasti ise hakkama saada eri rollidega, sh osata hinnata oma tegevuse finantssuutlikkust, valida turundus- ja kommunikatsioonimeetodeid ning -kanaleid, suhelda klientide ja koostööpartneritega (sh auditooriumid, publik, külalastajad, lugejad, kodanikud), tunda valdkonda puudutavaid seadusi.

Tööjõudu planeerides ja tööturu vajadusi teenindades tuleb arvestada, et mitu valdkonna tööjõuga seotud olulist probleemi tuleneb töö korraldusest ja rahastamisest. Nii on raamatukoguhoidjate, muusikapedagoogide, etendusasutuste tehniliste töötajate valdkonnas töötamise motivatsioon otseselt seotud töökoormuse ja tasustamisega.

Kultuuri ja loometegevuse valdkond ja põhikutsealad

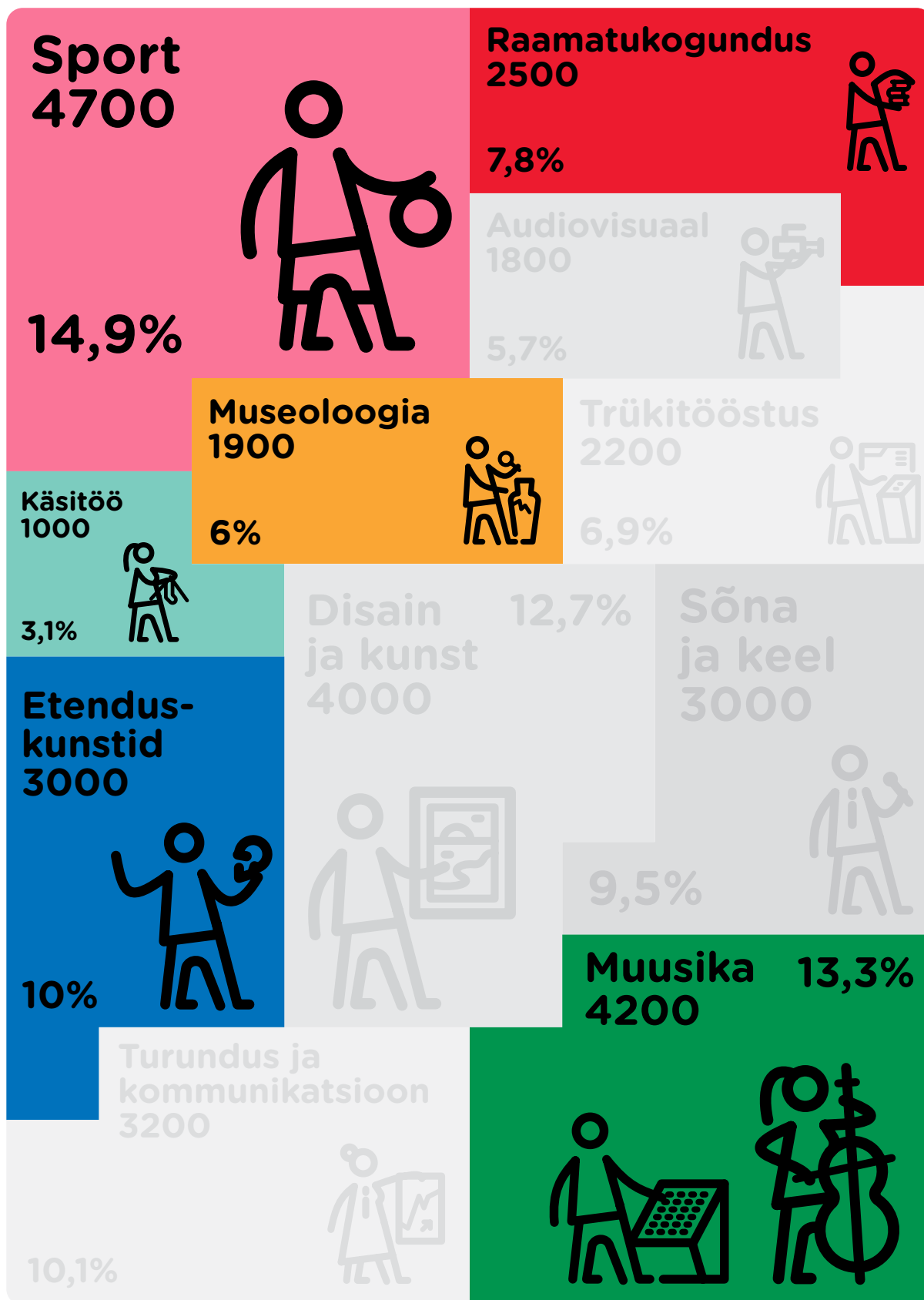
Lavaproov VAT Teatris.

Valdkonna määratlus

Eesti kultuuri ja loometegevuse valdkonna lahtimõtestamisel on lähtunud Suurbritannias kasutusel olevast loomemajanduse definitsioonist ja jaotusest majandussektoriteks. Suurbritannias 1998. aastal läbi viidud loomemajanduse ülevaateuuringus defineeriti loomemajandussektoreid (*creative industries*) järgmiselt: tegevused, mis põhinevad individuaalsel loovusel, oskusel ja andel ning mis on võimelised looma rikkust (heaolu) ja töökohti läbi intellektuaalse omandi loomise ja kasutamise. Eestis on majandusstatistika kogumisel loomemajanduse tegevusaladena käsitletud 13 tegevusala: arhitektuur, film ja video, ringhääling, disain, etenduskunstid, kirjastamine, käsitöö, muuseumid, raamatukogundus, kunst, meelelahutustarkvara loomine, muusika ja reklaam.

OSKA uuringute fookuse tõttu ei järgitud valdkonna uuringus Eesti loomemajanduse tegevusalade loogikat. Näiteks arhitektuur on käsitletud 2017. aastal ilmunud ehituse valdkonna uuringus ning meelelahutustarkvara loomise tööjõu- ja oskuste vajadust analüüsiti 2016. aastal ilmunud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) valdkonna uuringus. Kultuuri ja loometegevuse valdkonna jaotus alavaldkondadeks ja hõivestatistika on esitatud joonisel 1.

Joonis 1. Kultuuri ja loometegevuse valdkonna jaotus

Märkus: hõivatute arv on ümardatud sajalisteni

Valdkonna põhikutsealad

Käesolevas OSKA uuringus käsitletud kultuuri ja loometegevuse alavaldkondades on **kokku üle 17 000 hõivatut**. **Etenduskunstide** alavaldkonnas on hõivatuid hinnanguliselt 3000 (2015. a), suuremad ametialad hõivatute arvu poolest on näitlejad, tantsijad (sh balletiartistid) ning lavastajad-koreograafid. **Muusika** alavaldkonnas on hõivatute koguarv hinnanguliselt üle 4200 (2015. aastal), sh otseselt muusikaga tegelevaid on umbes 3/4 ehk suurusjärgus 3000 inimest. Viimane hõive näitaja ei sisalda muusikaõpetajaid ja -pedagooge alus-, üld- ning huvihariduses. **Muuseumides** töötas 2018. aastal kokku 1894 inimest. Kõige enam töötajaid on riiklikes muuseumides - 1233; kohalike omavalitsuste poolt hallatavates muuseumides töötas kokku 491, avalik-õiguslikes muuseumides 93 ning eramuuseumides 86 töötajat. **Raamatukogudes** töötas 2017. aastal kokku 2523 inimest. Neist üle poole (1434) töötas rahvaraamatukogudes, 713 teadus- ja erialaraamatukogudes ning 376 kooliraamatukogudes. **Käsitöö** alavaldkond on selles uuringus hõivatute arvu poolest kõige väiksem - käsitööga (põhitegevusena) tegelevaid on umbes tuhat inimest. Ning **sport** (treenerid) üks suuremaid - 2018. aastal töötab treenerina 4687 inimest.

Alavaldkondade¹ töötajaskond jaguneb **sooliselt** väga erinevalt. **Etenduskunstide** alavaldkonnas on näitlejaid ja lavastajaid soolises võrdluses enam-vähem võrdselt. Seevastu tantsijate ja koreograafide seas on mehi proportsionaalselt oluliselt vähem (kolm neljandikku on naised). **Muusika** alavaldkonnas on mehi mõningal määral enam kui naisi (vastavalt 59% ja 41%). Sarnane on seis spordi alavaldkonnas: treenerite seas on naisi 41% ja mehi 59%. **Raamatukogunduse** alavaldkonna töötajate seas domineerivad selgelt naised: naisi on koguni 98% ning mehi vaid 2%. **Käsitöö** alavaldkonna kutsealadel on naisi keskmiselt 61% ja mehi 39%. Naiste mõnevõrra suurema osakaalu käsitöölise seas tingib eeskätt asjaolu, et tekstiil- ja nahkkäsitöö valmistajate hulgas on enamik (91%) naised ning tekstiilkäsitöö valmistajaid on võrreldes teiste käsitöölisega alavaldkonnas tervikuna kõige rohkem.

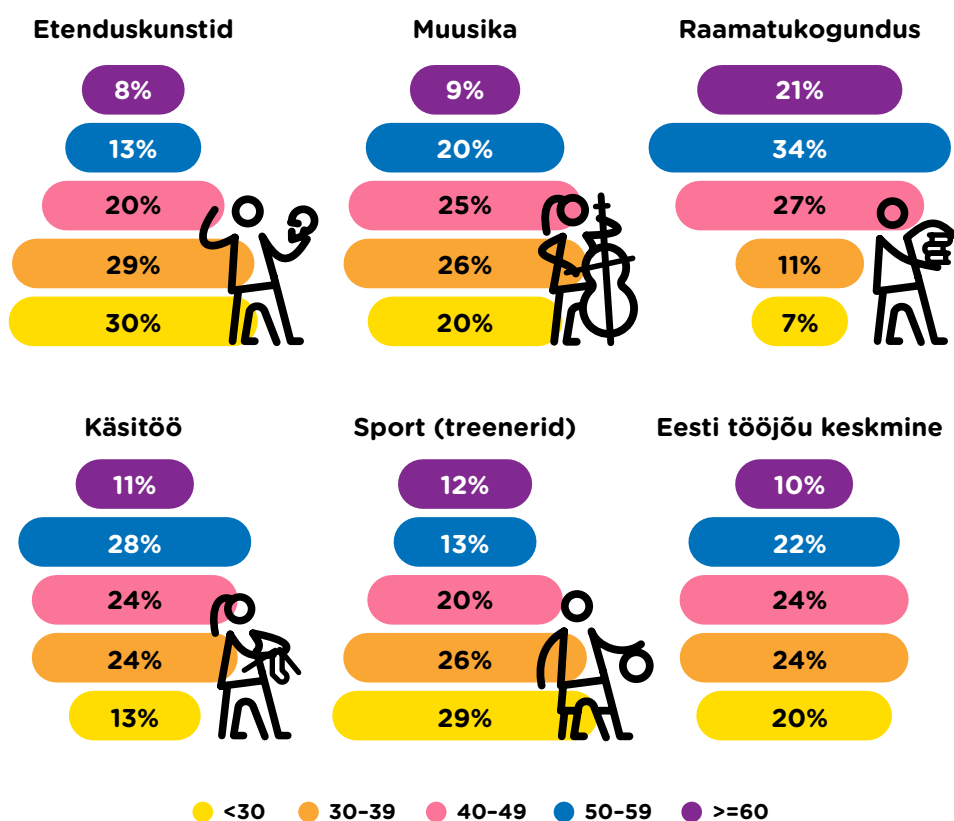
Ka **hõivatute vanuselises jaotuses** (vt joonis 2) on alavaldkondades suured erinevused. **Etenduskunstide** alavaldkonnas tervikuna on noori rohkem kui Eesti tööjõus keskmiselt. Tantsijate ja koreograafide hulgas on märkimisväärne osa noori (53% on alla 30-aastaseid) ning ka näitlejate seas on rohkem noori kui Eesti tööjõus keskmiselt (62% on alla 40-aastaseid). Samas on lavastajate vanusjaotus võrreldav Eesti tööjõu keskmisega. Samuti on **käsitöö** alavaldkonna kõikidel kutsealadel kokku keskmine vanus veidi kõrgem kui Eesti tööjõus keskmiselt. Kui kogu majanduses hõivatutest on 50-aastaseid või vanemaid 32%, siis käsitöö valdkonnas on vastav osakaal 39%. Noori, kuni 30-aastaseid töötajaid on käsitöölise seas 13% (kogu tööjõus keskmiselt 20%). **Spordi**

¹ *Museoloogia alavaldkonna soolise ja vanuselise jagunemise kohta tõendus põhine statistika puudub.*

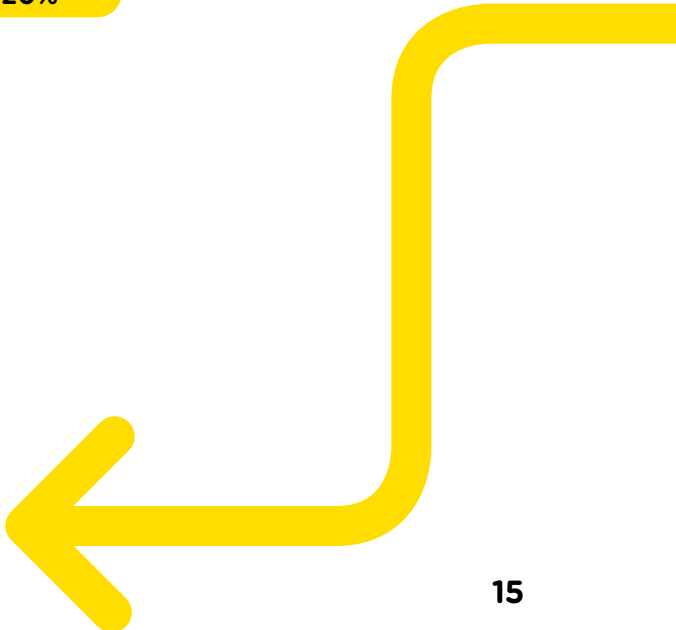
alavaldkonnas on noori, alla 30-aastaseid treenereid 29% ja neljandik on üle 50-aastased. Selgelt kaldu vanemaealiste suunas on aga **raamatukogunduse** alavaldkonna töötajaskond: raamatukogudes on enam kui pool töötajatest üle 50-aastased. **Muusika** alavaldkonnas tervikuna (v.a muusikapedagoogid) on hõivatute vanusjaotused võrreldavad Eesti tööjõu keskmisega.

Üle poole raamatukogude töötajatest on 50-aastased või vanemad.

Joonis 2. Alavaldkondade hõivatute vanuseline jagunemine

Allikas: Statistikaamet, REL2011, MKM, Spordikoolituse ja -Teabe SA

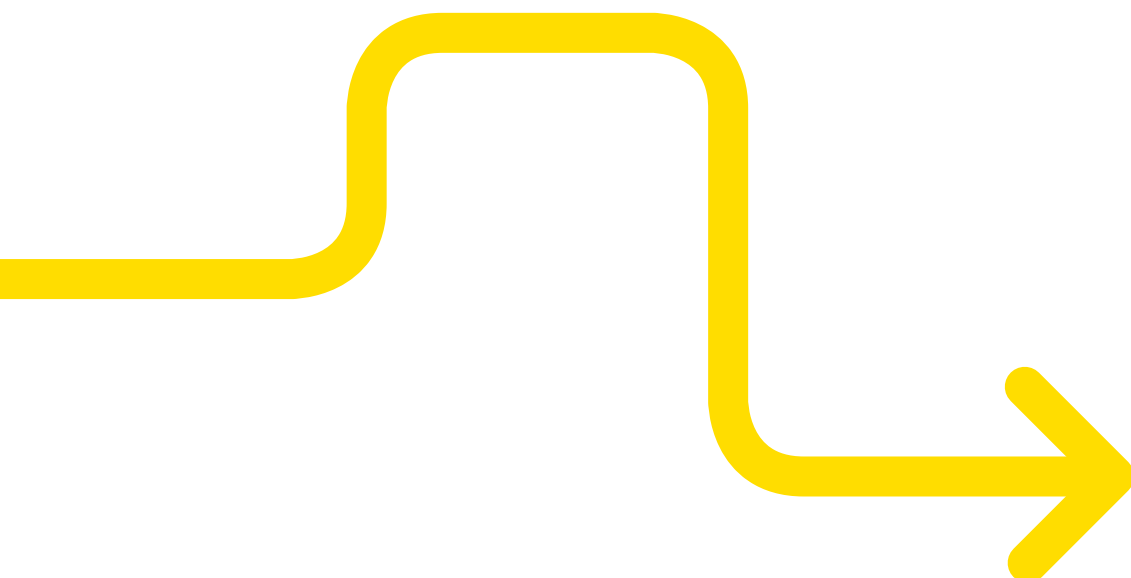

Loomesektoris hõivatud on **üldjuhul kõrgemalt haritud kui Eesti tööjõud keskmiselt** (39% hõivatutest on kõrgharidusega). **Etenduskunstide** alavaldkonnas omab valdav osa näitlejatest (81%) kõrgharidust. Ka lavastajad on üldjuhul (71%) kõrgharidusega, sh 1% omab doktorikraadi. Tantsijate ja koreograafide haridusjaotus on pigem võrreldav Eesti tööjõu keskmisega. **Muusika** alavaldkonna hõivatutest 2/3 omab kolmanda taseme haridust: 55%-l valdkonnas tegutsejatel on akadeemiline kõrgharidus, igal kümnenal (9%) rakenduslik kõrgharidus ning ühel protsendil doktorikraad; põhihariduse või madalama haridusega hõivatuid on vaid 4%. **Museoloogia** alavaldkonna kohta näitab statistika, et pooled täis- või osalise tööajaga muuseumides töötavatest spetsialistidest on kõrgharidusega, sh teaduskraadiga juhtiv- ja teadustöötajad. **Raamatukogunduse** alavaldkonnas omab enamik (90%) raamatukoguhoidjaid kõrgharidust ning muudest raamatukogutöötajatest pool on rakendusliku või akadeemilise kõrgharidusega. **Käsitöö** alavaldkonnas on 36% tegutsejatel kutsehariduse taust, iga neljas on keskharidusega (26%) või kõrgharidusega (24%, sh 14% rakendusliku kõrgharidusega). **Spordi** alavaldkonnas on umbes pooltel treeneritel kas akadeemiline või rakenduslik kõrgharidus, põhiharidus või madalama taseme haridus on väga vähestel.

Valdkonna põhikutsealade kirjeldused

OSKA uuringutes on tööjõu- ja oskuste vajaduse analüüsimise peamine ühik põhikutseala. Kultuuri ja loometegevuse valdkonna põhikutsealade moodustamiseks valiti koos ekspertidega välja valdkonnaspetsiifilisi oskusi nõudvad ametialad ja rühmitati need töö sisu sarnasuse alusel põhikutsealadeks. Valdkonna mitmekesisuse avamiseks on analüüsitud ka neid põhikutsealasid, mille esindajate hulk on väike, kuid mis on valdkonna kirjeldamiseks olulised.

Põhikutsealade nimetused on kokku lepitud ekspertidega kasutamiseks käesoleva uuringu raames.

Tabel 1. Hõivatute arv kultuuri ja loometegevuse kutsealadel

Etenduskunstid

130

Lavastaja (ka lavastaja-koreograaf) juhib ja kujundab lavastuse kulgu. Ta loob sellele tähenduse ja kujundab lavastuse kontseptsiooni ühiselt kunstnikega. Lavastaja töötab näite-/tantsutrupiga lavastuse kontseptsiooni väljendamiseks laval nii sõnaliselt kui ka füüsilises ettekandes. Lavastaja osaleb teatri repertuaariplaani väljatöötamisel.

350

Näitleja kehastab erinevaid tegelasi ja jutustab seeläbi lugu. Koostöös lavastajaga kujundab näitleja oma tegelase väljendusvormi, tegevusloogika ja motivatsiooni. Näitleja harjutab tegelase kehastamist proovides. Ta peab arvestama lavastaja ideede ja teiste näitlejatega ning järgima lavastuse stiili.

170

Tantsija tantsib soloartistina või tantsutrupiliikmena kunstilistes (balletiartist) ja meelelahutuslikes tantsulavastustes, projektides ning muusikavideotes. Tantsija väärtustab tantsuloome kaudu tantsu- ja kultuuritraditsiooni nii harrastuslikul kui ka professionaalsel tasemel. Koostöös lavastaja-koreograafiga kujundab tantsija proovides tegelase väljendusvormi tantsu ja muusika abil.

70

Dramaturg soovib lavastamiseks näidendeid, kohandab proosateoseid näidenditeks, kirjutab ise näidendeid või tõlgib neid. Lavastusdramaturg osaleb lavastusprotsessis, et koos lavastaja ja näitlejatega kujundada lavastuskontseptsioon.

60

Lavastuskunstnik (stsenografist) loob lavastuskontseptsioonist lähtuva lavastuse visuaalse lahenduse ja juhendab ning jälgib selle valmimist. Lavastuskunstnik Eestis kujundab lava, sageli kostüümid ja ka rekvisiidid. Ta vastutab lavastussümboolika eest tervikuna (sageli disainib ka plakatid, kavalehed, reklaamid).

u 60

Kostüümikunstnik loob lavastuskontseptsioonist lähtuvad kostüümid, mis toetavad näitleja loodavat rolli ja sobituvad üldisesse lavastustervikusse. Ta juhendab ja jälgib nende valmimist õmblustöökojas.

Rätsep-õmbleja valmistab kavandi alusel erinevatest materjalidest rätseparõivaid, lähtudes näitlejate mõõtudest ja vajadustest, vajadusel kohandab valmisrõivaid ja teeb rõivaparandusi.

u 50

Teatriteadlane püstib teatriga seotud teaduslikke probleeme ja lahendab neid, rakendades süsteemseid teadmisi teatriteaduse eri valdkondadest. Ta uurib teatri ajalugu, -teooriat, näitekirjandust, näitleja rolliloome meetodeid, publikut, lavastuse vastuvõttu, teatri mõju ühiskonnas jms. Teatriteadlane kirjutab artikleid (sh teatrikriitikat), võib töötada õppejõuna kõrgkoolis.

Etenduskuunstid

u 200

Helikunstnik (helikujundaja) organiseerib ja juhib etendusasutuse muusikaalast tegevust, loob uuslavastuste (jm sündmuste) muusikalise (heli)kujunduse ning teostab repertuaaris olevate lavastuste muusikalise kujunduse järelkontrolli. Vajadusel tagab muusikalise kujunduse lindistused ning laulu- ja pillimänguproovide läbiviimise.

Helitehnik (helindaja) tagab kvaliteetse helindamise ja järelhelindamise etendustel ning muudel sündmustel. Heli kvaliteetseks esitamiseks ja salvestamiseks kasutab helitehnik sobivat tehnilist lahendust.

Valguskunstnik (valguskujundaja, valgusmeister) loob sündmuse valguskontseptsiooni. Ta salvestab valguspildid ja osaleb vajadusel sündmuse taastusproovides. Ta leiab sobiva tehnoloogilise lahenduse, kasutades erinevaid seadmeid ja arvestades looduslikke ning tehnilisi tingimusi.

Valgustehnik (valgustaja) vastutab etenduse vm sündmuse valgustuse kvaliteetse esitamise eest. Ta muudab valgustuse abil sündmuse nähtavaks, salvestab ja vajadusel töötleb valgusrežiid. Ta vastutab nii loominguliselt kui ka tehniliselt siseinterjööri ja välivõtete valgusefektide saavutamise eest.

Videokunstnik (videokujundaja) loob uuslavastuste (jm sündmuste) videolahendused ja järelkontrollib repertuaaris olevate lavastuste videolahendusi. Ta juhendab näitlejaid videosalvestuse loomisel. Tema roll on leida loovaid lahendusi teiste lavastuskomponentide mõju suurendamiseks ja lavaruumi kujundamiseks.

Videotehnik vastutab nii loominguliselt kui ka tehniliselt sündmuse videotehnilise lahenduse kvaliteetse esitamise eest. Ta koostab tehnoloogilise lahenduse, kasutades erinevaid seadmeid ja arvestades tehnilisi tingimusi.

Dekoraator-butafoor teeb teatri-, filmi- ja tel lavastuste kujundusi ning valmistab kujunduselemente. Ta viib ellu kunstniku nägemust. Kujunduselemendi keerukusest lähtuvalt kaasab dekoratsioonide valmistamise protsessi teiste erialade spetsialiste (puidu- ning metallitöö spetsialiste, õmblejaid jt). **Dekoratsioonimeister-tehnik** valmistab lavakujunduselemente etteantud kavandi põhiselt, parandab ja uuendab neid. Ta katab vastavalt kavandile dekoratsioone erinevate materjalidega, paigutab lõuendi raamidele, valmistab ette pindu jm.

Muusika

u 3000

Muusika autor on originaalmuusika looja, kes teostab oma loomingulisi ideid, mille väljundiks on heliteos. Enamlevinud muusika autori töörollid on näiteks helilooja, laulukirjutaja, meediamuusika looja, loovprodutsent.

Teose esitaja on muusika alal tegutsev loovisik, kes esitab (tõlgendab) muusikat. Esitajana on mõistetud interpreete, pärimusmuusikuid, džässmuusikuid, popmuusikuid, rokkmuusikuid, DJ-sid jt. Interpreedi all mõistetakse solisti, vokalisti, orkestranti, dirigenti (kooridirigent, orkestridirigent), kammermuusikut.

Helitehnoloog helindab elavat ettekannet, salvestab ja järeltöötleb helimaterjali. Helitehnoloogi ülesanne on tagada ürituste kvaliteetne helindamine ja järelhelindamine. Ta kasutab helisalvestuse kokkumänguprotsessi teostamiseks ja vajalikus formaadis vormistamiseks stuudiotehnikat, salvestusprogramme ning helisalvestussüsteemi.

Muusikaurija (muusikateadlane) püstitab muusikateaduslikke probleeme ja lahendab neid rakendades süsteemseid teadmisi muusikateaduse eri valdkondadest. Ta kogub valdkonnaalast infot ja tõlgendab seda kriitiliselt. Ta võib töötada õppejõuna kõrgkoolis.

Kultuurikorraldaja töötab erinevates kultuurivaldkondades kultuuriürituste kavandajana, korraldajana, turundajana või loominguliste kollektiivide agendina. Kultuurikorraldaja loob elanikele tingimused osalemiseks kultuuriprotsessides nii loojate kui ka tarbijatena.

Muusikaettevõtja või muusikaettevõtluse spetsialist pakub loovisikutele ja kollektiividele tuge ja tugiteenuseid nende karjääri arendamisel ja juhtimisel, iseäranis rahvusvahelistel turgudel.

1420

Muusikapedagoog töötab instrumendiõpetajana (pilliõpetajana, pilliõppe juhendajana) ja/või vokaaliõpetajana muusikakoolis ja muusikakutseõppeasutuses. Ta rakendab oma töös erialaste teadmiste ja oskuste kõrval süsteemseid ja laiapõhjalisi üldkasvatusteaduslikke ning ainedidaktilisi teadmisi ja oskusi. Muusikaõpetaja töötab lasteaias, põhikoolis ja gümnaasiumis. Ta kavandab muusikaalast õpitegevust ja õpetab ning kujundab selleks õppija arengut toetava õpikeskkonna.

Museoloogia

u 400

Koguhoidja tagab museaalide retrospektiivse sisestamise infosüsteemi, tegeleb uute museaalide vastuvõtmisega, kirjeldamisega ja avalikkusele kättesaadavaks tegemisega, teeb muuseumikogus inventuure ning dokumenteerib museaalide liikumised nii muuseumisiselt kui ka -väliselt.

Teadur-kuraator teeb teadus- ja arendusprojekte, mille tulemuseks on näitus, ettekanne, publikuprogramm, muuseumitund, publikatsioon vm. Ta viib läbi ka uurimusi ja teadusprojekte (sh kogude teaduslik uurimine). Ta vahendab muuseumikogusid ja osaleb kogumispõhimõtete väljatöötamisel.

70

Konservaator planeerib ja teostab objekti uuringuid, konserveerimist ja restaureerimist ning vastutab nimetatud tööde teostamise ja dokumenteerimise eest. Konservaator hooldab museaale eksponeerimise ajal, sh puhastab neid.

150

Külastusjuht juhendab nii näituste üksikkülastajaid kui ka viib läbi ekskursioone, haridusprogramme, sünnipäevaprogramme jt üritusi.

Andmed on avaldamiseks ebakindlad

Projektijuht korraldab näitusi ja/või üritusi. Ta vastutab projekti tulemuslikkuse eest, juhtides meeskonda, jälgides projekti eesmärki, tööde tähtaegu ja eelarvet. Ta koostab näituse/ürituse ajakava ja eelarve ning kirjeldab muud ressursivajadust. Ta korraldab näituse turundamist ja ekskursioonide ning publikuprogrammide väljatöötamist.

>100

Muuseumipedagoog korraldab ja/või viib läbi muuseumitunde, õpitube, haridusprogramme ja teisi haridustegevusi.

Sport

4685

Treener on liikumisharrastuse ja spordi spetsialist, kes juhhib käitumisharjumuste kujundamise ja kehaliste ning vaimsete harjutuste abil inimese tervist toetavate ja sportlike eesmärkide saavutamist. Tema ülesanne on sportlike ja kehaliste võimete terviklik, tulemuslik ning ohutu arendamine.

Raamatukogundus

2040

Raamatukoguhoidjast infospetsialist/lugejateenindaja tutvustab ja osutab raamatukogu- ja infoteenuseid. Ta nõustab ja koolitab kasutajat infovajaduse väljaselgitamisel, sobiva teabe leidmisel. Ta korraldab raamatukogu kogusid ja teenuseid tutvustavaid näitusi ning üritusi.

Raamatukoguhoidjast raamatukogupedagoog töötab välja ja/või viib läbi nii lastele kui ka täiskasvanutele suunatud haridusprogramme, õpitube, haridusprojekte, teematunde ja teisi haridustegevusi.

Raamatukoguhoidjast koguhoidja vastutab kogude kujundamise (sh kogutava info valimise ning hankimise), töötlemise ja säilitamise ning kogude korraldamise ja turvalisuse tagamise eest.

Raamatukoguhoidjast bibliograaf koordineerib andmekogude (sh e-kogude) loomist ja täiendamist, tema ülesanne on tagada teavikute kataloogimine, järgides Eesti ja rahvusvahelisi kirjeldamise, liigitamise ning märksõnastamise standardeid.

Konservaator-restauraator planeerib ja teostab kogude uuringuid, konserveerimist ja restaureerimist ning vastutab nimetatud tööde teostamise ja dokumenteerimise eest. Ta hooldab teavikuid, sh puhastab neid ning vastutab teavikute eksponeerimisel nõuetekohaste säilitustingimuste tagamise eest.

Teaduri töö on raamatukogu andmekogude teaduslik läbitöötamine, sh uurimine näituste, ürituste, haridusprogrammide, publikatsioonide jm tarbeks. Teadur osaleb teadusartiklite, populaarteaduslike ja muude väljaannete koostamises.

Digitöörija töö on info säilitamise ja kasutamise eesmärgil sissetulevate dokumentide vastuvõtmine, nende ettevalmistus skaneerimiseks, skaneerimine ja andmete sisestamine ning täiendav kontrollimine.

> 100

Arhivaar võtab vastu ja arhiveerib, korrastab (sh hävitab) dokumentide kogu. Ta sisestab dokumentaalsed andmekogud andmebaasi ning peab nende üle arvet.

Käsitöö

500

Tekstiilkäsitöö valmistaja kavandab ja valmistab nüüdisaegsetes või traditsioonilistes põhitehnikates tekstiili ning tekstiilist esemeid. Ta teeb koostööd oma eriala ning sidusalade esindajatega: moekunstnike, mööblivalmistajate jt.

Nahkkäsitöö valmistaja kavandab ja valmistab tööjooniste, kavandite ja näidiste järgi nahast käsitööesemeid või väikesarju, kasutades traditsioonilisi ja nüüdisaegseid tehnikaid, töövõtteid ja valmistusviise. Ta teeb koostööd oma eriala ning sidusalade esindajatega: moekunstnike, mööblivalmistajate, sisekujundajatega jt.

70

Keraamik kavandab ja valmistab kavandite ja näidiste järgi käsitsi, treides ja vormides keraamilisi esemeid, kasutades traditsioonilisi ja nüüdisaegseid tehnikaid ning töövõtteid. Ta viimistleb ja dekoreerib keraamilisi esemeid.

Klaasipuhuja kavandab ja valmistab klaasist unikaalsemeid või väikesarju. Klaasipuhuja valmistab piibuga puhudes ja/või käsitsi tööriistadega vormides erineva keerukusega klaasesemeid traditsioonilistes ning nüüdisaegsetes tehnikates. Ta viimistleb ja dekoreerib külmtöötlustehnikates klaasesemeid.

35

Mööblirestaureator taastab (restaureerib) mööbliesemeid esteetiliseks ja kasutuskõlblikuks. Tööd sisaldavad puitmööbli parandamist, remontimist, värskendamist ning pehme mööbli katematerjali vahetust koos polstri parandustöödega. Ta teeb koostööd seotud kutsete esindajatega: tiserite, sadulseppade, seppade, lukkseppade, nahkkäsitöö valmistajatega jt.

130

Puukäsitöeline valmistab tööjooniste, kavandite või näidiste järgi traditsioonilistes või nüüdisaegsetes põhitehnikates puidust käsitööesemeid. Ta vestab, tahub, punub, painutab, saeb, lõhestab, hõveldab, puurib ja tapib, valmistab lihtsamaid vorme, ühendab detaile ja viimistleb esemeid. Tema tegevus hõlmab ka toore ja kuiva puitmaterjali varumist, säilitamist ja töötlemist.

55

Sepp valmistab enda koostatud kavandite või näidiste järgi sepiseid, sh unikaalsemeid ja väikesarju. Tema käe all valmivad erinevatest metallidest traditsioonilistes või nüüdisaegsetes tehnikates sepistatud tööriistad ning käsitöö- ja tarbeesemed. Tööülesanded on seotud metallide ettevalmistuse, kuumtöötlemise ja sepistamise, sepise kokkumonteerimise ja sepise pinna viimistlemisega.

120

Väärismetallesemete valmistaja teeb ehteid ning tseremoniaalseid, religioosseid jm esemeid kullast, hõbedast, platinast, vääris- või poolvääriskividest ja muudest materjalidest. Ta kasutab traditsioonilisi ja nüüdisaegseid metallitöö tehnikaid, töövõtteid ja valmistusviise.

Kuna muuseumid ja raamatukogud pakuvad üha enam haridusprogramme, tuleb töötajatel arendada oma teadmisi pedagoogikast, didaktikast, andragoogikast ja psühholoogiast.

Raamatukoguhoidjaga koostöös Eesti Lastekirjanduse Keskuses uusi teadmisi omandamas.

Põhikutsealade tööjõu- ja oskuste vajaduse muutus

Ettevalmistus etenduseks VAT Teatris.

Valdkonna tööhõive ja töötajatele vajalike oskuste hindamisel on lähtunud põhikutsealade hõivest praegu ja lähiminevikus, hõivet ja oskusi mõjutavatest arengutrendidest, strateegiatest, arengukavadest jm ning intervjueeritud ekspertide ja valdkonna eksperdikogu hinnangutest.

Etenduskunstide alavaldkonnas tunnetavad etendusasutused eeskätt puudust osast **tehniliste erialade töötajatest**, kes toetavad etenduste läbiviimist: valgus-, heli- ja videotehnikutest. Väiksema hõivatute arvuga etendus- asutused eelistaksid värvata tööle nn multimeediaspetsialisti, kellel oleksid vajalikud oskused erinevate tehniliste valdkondadega toimetulekuks. Hästi sobiks ekspertide sõnul tehnikutena tööle erialase kutseharidusega oskustöötajad. Praegu on erialast õpet kutsehariduse tasemel hakatud andma tulevastele valgustehnikutele ning helindajaid koolitab Otsa kool. Enamasti on võimalik vajalikke oskusi omandada vaid kõrg- hariduse tasemel, mis tekitab konflikti omandatud oskuste ja pakutava töö sisu vahel. Probleemiks on samuti etendusasutuste tagasihoidlikum palgatase võrreldes ürituskorraldus- jms ettevõtetega, kes konkureerivad vastavate erialade töötajate värbamisel etendusasutustega.

Etendusasutustes napib kutseharidusega valgus-, heli-, videotehnikuid.

Eesti elanike muusikahuvi on suur, lisaks muusika tarbimisele on ka harrastamine Eestis populaarne, sh laste ja noorte seas. Ekspertide sõnul on muusika alavaldkonnas suureks **probleemiks muusikakoolide ja -ringide pedagoogide tänase ning tuleviku tööjõuvajaduse katmine**, seda eriti väljaspool tõmbekeskusi. Napib ka muusikaettevõtjaid ja spetsialiste, kes pakuks konkurentsivõimelistele loovisikutele ja kollektiividele tuge ning teenust nende karjääri arendamisel ja juhtimisel, iseäranis rahvusvahelistel turgudel.

Viimase kümnendi jooksul on juba toimunud oluline kasv muuseumide küllastatavuses. **Museoloogia** alavaldkonnas on käesolevas uuringus osalenud ekspertide hinnangul muuseumi- tööd iseloomustavaks kontseptuaalseks märksõnaks saanud kättesaadavus. See viitab, milliste oskustega töötajate järele lähiperspektiivis vajadus suureneb. Arenguruumi nähakse eeskätt haridustegevuste vallas (muuseumiharidus ning muuseumitunnid nii kooli- kui ka lasteaialastele). Juhul, kui muuseumitundide osa õppekavades suureneb, **kasvab vajadus muuseumipedagoogide järele**.

Muusikakoolide ja -ringide pedagooge ei jätku, eriti väljaspool tõmbekeskusi.

Raamatukogudes tervikuna on üldlevinud ametinimetus raamatukoguhoidja, kuigi töö sisu võib erineda suurel määral. Sellest tulenevalt tuleb töötajate tööjõuvajaduse prognoosimisel ekspertide hinnangul arvestada raamatukoguhoidjate erinevaid töörolle. Samal ajal kui tervikuna raamatukoguhoidjate hõive ei kasva, kasvab vajadus **raamatukogupedagoogide** järele. Teadus- ja erialaraamatukogudes suureneb vajadus digiarenduse spetsialistide järele, kuna valdkonna sisutegevused on ekspertide sõnul suures muutumises.

Käsitöö alavaldkonna tugevuseks saab pidada seotust paikkondadega (näiteks Muhu tikand, Haapsalu sall, Avinurme pütitööstus). See annab käsitöölisele võimaluse tegutseda oma elukohas (enamasti väljaspool tõmbekeskusi) ja tõsta seeläbi selle paikkonna atraktiivsust. Käsitöö alavaldkonnas jääb lähitulevikus uuringus osalenud ekspertide hinnangul töötajate vajadus põhitsetsealadel samaks.

Spordi alavaldkonnas võib ekspertide hinnangul treenerite tuleviku tööjõuvajaduse arvutamisel aluseks võtta senised suhtarvud. Statistika näitab, et viimasel kolmel aastal (2016–2018) oli spordiklubides ja -koolides keskmiselt 38 harrastaja kohta üks kutsega treener. Seega näiteks 250 000 harrastaja puhul peaks spordiklubides ja -koolides olema praeguse 3400 asemel umbes 4600 kutsega treenerit. Siinkohal tuleb arvestada, et suurem osa treeneritest töötab osakoormusega, tegeledes treeneritööga muu, põhitöö kõrvalt. Niisiis ei tähenda kasvuvajadus uusi tööturule sisenejaid.

Põhikutsealade tööjõuvajadus

Tabel 2. Prognoositav muutus alavaldkondade põhikutsealade hõives

ETENDUSKUNSTID	Hõive muutuse suund	Hõivatuid	Hõive muutust mõjutavad tegurid
Lavastajad, koreograaf-lavastajad	→	130	Teatrit peetakse üheks olulisemaks osaks Eesti kultuurist – nii arvab 80 protsenti Eesti elanikest ja see hinnang ei ole ajas muutunud. Viimaste aastate jooksul on etendusasutuste külastatavus püsinud stabiilselt kõrgel. Elamusmajanduse üldine kasv aitab tõenäoliselt ka lähitulevikus kaasa sellele, et etendusasutuste külastajanimbrid on jätkuvalt kõrged. Teisalt aga elanikkonna arv väheneb, mis tähendab, et etendusasutustel tuleb külastajate arvu samal tasemel hoidmiseks veelgi enam uute etenduste lavale toomiseks panustada. Samal ajal erinevate alternatiivsete (sh erinevaid loome- ja tegevusvaldkondi ühendavate) projektiteatrite arv pigem suureneb.
Näitlejad	↗	350	
Tantsijad, balletitantsijad	→	170	
Lavastuskunstnikud	→	60	
Dramaturgid	→	70	
Kostüümikunstnikud	→	u 60	
Teatriteadlased	→	u 50	
Helikunstnikud	→		
Helitehnikud	↗		
Valguskunstnikud	→		
Valgustehnikud	↗		
Videokunstnikud	→	osa 200-st	
Videotehnikud	↗		
Dekoraator-butafoorid, dekoratsiooni-meister-tehnikud, rekvisiitorid	→		

MUUSIKA

Muusika autorid (muusika loojad)	→	u 3000	Laste huvi muusika õppimise vastu on ekspertide sõnul kasvutrendis. Muusika alavaldkond tervikuna on järjest rahvusvahelisem, muusika levib üle riigipiiride. Globaalne nišiturg võib olla mitu korda suurem kui kohalik peavoolumuusika turg. Suureneb sündmuste talletamine ja ülekandmine digimeediasse. Jätkub digitaalse muusikaturu kasv, muusika tarbimisviisid ja levikanalid on muutunud ning on jätkuvas muutumises. Tekkima hakkavad ka uued formaadid, mistõttu muusika kasutusvõimalused laienevad (virtuaalreaalsus, 5D-kontserdid jm) veelgi. Kultuuritarbimine muutub üha enam osaluse ja aktiivse tagasiside põhiseks – see on proovikiviks nii muusika korralduslikule poolele kui ka muusikutele.	
Esitajad (teose esitajad)	↗			
Helitehnikud	↗			
Kultuurikorraldajad, muusikaettevõtjad, muusikaettevõtluse spetsialistid	↗			
Muusikauurijad	→			
Muusikapedagoogid huvihariduses	↗			1420

↑ suur kasv (üle 20%)

↗ keskmine kasv (kuni 20% 10 aasta jooksul)

↘ väike kasv (kuni 10% 10 aasta jooksul)

→ püsib stabiilsena (±5% 10 aasta jooksul)

↖ väike kahanemine (kuni -10% 10 aasta jooksul)

↘ keskmine kahanemine (kuni -20% 10 aasta jooksul)

Allikad: Eesti tööjõu-uuring, REL2011, MKM, Eesti Lavastuskunstnike Liit, KuM, Statistikaamet, Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Konjunktuuriinstituut, Spordikoolituse ja -Teabe SA, VEK

MUSEOLOOGIA

Koguhoidjad	→	u 400	Kuivõrd 2/3 museoloogia alavaldkonna töötajatest on hõivatud riiklikes muuseumides, võivad alavaldkonda olulisel määral mõjutada poliitilised otsused. Eeldame, et 2019. aasta lõpuks on muuseumivõrk korrastatud; muuseumide arv praegusega võrreldes ei vähene; riikliku muuseumikogu säilitamine, konserveerimine ja digiteerimine koondub lähitulevikus ühishoidlasse. Vähesel määral kasvab lähiaastatel turism (sh siseturism) ja suureneb haridusprogrammide maht muuseumides. Kasvab ka muuseumi roll avaliku ruumi ja kohtumispaiga pakkujana ning muuseumi pakutavate teenuste palett erinevatele sihtrühmadele – sünnapäevaprogrammid, konverentsid/seminarid, filmiõhtud, teatrietendused, kontserdid, pidulike sündmuste vastuvõttud koos ekskursioonidega, digiteeritud pärandi baasil.
Teadur-kuraatorid	→		
Konservaatorid	↗	70	
Külastusjuhid	↗	150	
Muuseumipedagoogid	↗	> 100	
Projektijuhid	↗	Andmed on avaldamiseks eba-kindlad	

RAAMATUKOGUNDUS

Raamatukoguhoidjad	→	2040	Raamatukogud muutuvad aina enam multifunktsionaalseteks info-, kultuuri-, haridus- ja sotsiaalkeskusteks. Peale põhitegevuse täidavad rahvaraamatukogud lähitulevikus üha enam kohaliku kultuurikeskuse rolli, korraldades mitmesuguseid kultuuri- ja haridusüritusi, näitusi, õpitube jm. Erinevate kõrvalteenuste osa raamatukogudes kasvab. Kui praegu on raamatukoguteenus üle Eesti kõigis kohtades kättesaadav, siis lähiperspektiivis võib eeldada, et osa valla- ja kooliraamatukogusid ühendatakse, mis võib mõningal määral vähendada tööjõuvajadust. Tehnoloogia arengust tingituna on muutuses raamatukogude tööprotsessid. Mitmed tehnoloogilised arengud võivad osaliselt vähendada raamatukoguhoidjate tööjõuvajadust, nt tagastusautomaadid, kataloogimise automatiseerimine.
Konservaator-restauraatorid	→		
Teadurid	→		
Digiarenduste spetsialistid	↗		
Digiteerijad	→		
Arhivaarid arhiivides	↖	> 60	

KÄSITÖÖ

Tekstiilkäsitöö valmistajad	→	500	Käsitöö alavaldkonna arengut mõjutab inimeste keskkonnateadlikkuse kasv, hinnatunaks muutuvad naturaalsest materjalist valmistatud tooted. Populaarsemaks muutuvad käsitöökoolitused, kasvab käsitööalaste seminaride, töötubade, õppelaagrite, firmaürituste jt koolituseesmärgil toimuvate tegevuste maht. Käsitöö alavaldkonda mõjutavad oluliselt arengud Eesti turismis. Oluline roll on ka laulu- ja tantsupidudel, mille toimumisaastatel kasvab rahvarõivaste ja jalatsite valmistajatel hüppeliselt tellimuste arv.
Nahkkäsitöö valmistajad	→		
Keraamikud	→	70	
Klaasipuhujad	→		
Mööblirestauraatorid	→	35	
Puukäsitöölised	→	130	
Sepad	→	55	
Väärismetallesemete valmistajad	→	120	

SPORT

Treenerid	↑	4685	Treenerite tööjõuvajaduse prognoosimisel tuleb arvestada eeskätt spordiharrastuse kasvavat trendi. Spordiklubides ja -koolides on 2018. aastal juba üle 180 000 harrastaja. Treeneri juhendamisel sportivate inimeste osakaal kasvab ja seda eeskätt nooremates vanusegruppides.
sh treenerid (kutsega)	↑	3410	
sh juhendajad (kutseta treenerid)	↘	1275	

Trendid ja oskused

Kultuuri ja loometegevuse valdkonnas töötavate inimeste oskuste pagasis on esmatähtsad **professionaalsed (konkurentsivõimelised) erialased oskused**, head üldoskused on väärt pagas igapäevases töös ja oma karjääri planeerimises. Professionaalsete oskuste omandamine eeldab sageli aastatepikkusi erialaseid õpinguid.

Suurimaid muutusi kultuuri ja loometegevuse valdkonnas saab ekspertide sõnul iseloomustada järgmiste märksõnadega: **rahvusvahelistumine** (muusika esitajad ja tantsijad konkureerivad juba praegu rahvusvahelisel tööturul), **sotsiaal-majanduslikud tegurid** (inimeste üha kasvavad sissetulekud suurendavad nõudlust kultuuri tarbimise järele, turismi kasvu tulemusena on oluliselt mitmekesistunud muuseumide, raamatukogude, kultuuriürituste külastajate rahvuslik koosseis; kasvanud on vajadus arvestada kultuuritarbijate erinevate vajadustega), **tehnoloogia areng** (tehnoloogilised lahendused võimaldavad muuta teenuste tarbimist personaalsetest vajadustest lähtuvaks, suurendada teenuste interaktiivsust ning oluliselt kasvatada koostööd; multimeedialahenduste mitmekesine kasutamine erinevate sündmuste ettevalmistamisel ja läbiviimisel on pidevas kasvutrendis; nutikate süsteemide kasutuselevõtt võimaldab paljusid tegevusi automatiseerida ning seeläbi vähendada tööjõuvajadust, näiteks saab tänu tehnoloogiale keskselt juhtida valgust, heli ja videot; automatiseerimise suurt mõju nähakse toodete/teenuste/loomingu levitamisel, vahendamisel ja tarbimisel), **elamusmajanduse kasv** (kasvavas trendis on kogemuspõhise teenuse osutamine), **tegevusmudelite areng** (märksõnaks on loovus ja paindlikkus), **intellektuaalse omandi väärtustamine** (üha väärtuslikumaks muutub looming ning sellega seonduvalt intellektuaalse omandi kaitse), **hariduse omandamise mitmekesistumine** (kultuuri- ja loometegevuses on alavaldkondi, kus töö saamise eelduseks on konkurentsivõimelised praktilised oskused, mitte õppe tulemusena omandatud kraad), **organisatsioonile seatud muutuste kasv, kohalikkuse väärtustamine ja haldusreformi mõjud**.

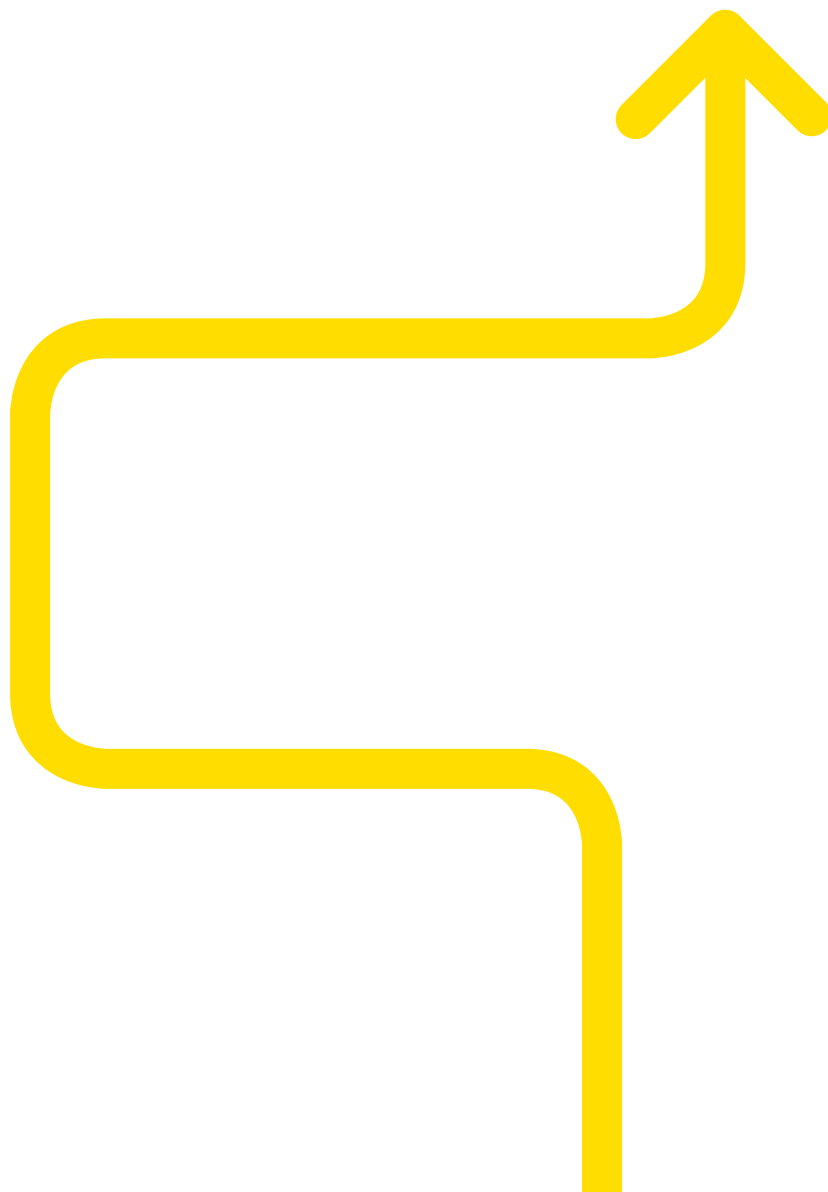
Etenduskunstitades, muusikas, spordis ja käsitöös on esmatähtsad professionaalsed erialased oskused.

Lähiaastate muutused valdkonna oskuste vajaduses on seotud kirjeldatud arengutega. Kõigil kultuuri ja loometegevuse valdkonna töötajatel saavad aina tähtsamaks digioskused. Üha suuremat rõhku pööratakse kommunikatsioonile, sh teavitustegevusele, mis muudab oluliseks suhtlemis-, esinemis- ja esitlemisoskused. Muuseumides ja raamatukogudes töötavatel pedagoogidel muutub üha olulisemaks oskus haridusprogramme sihtrühmapõhiselt koostada ja läbi viia. Valdkonda iseloomustab mikroettevõtete (sh vabakutseliste) suur osakaal – seetõttu muutuvad heade erialaste oskuste kõrval üha tähtsamaks teadmised ettevõtlusest, s.t oskust hinnata oma tegevuse finantssuutlikkust, valida sobivaid turundusmeetodeid ja -kanaleid, suhelda klientide ja koostööpartneritega ning tunda valdkonda puudutavaid seadusi (autoriõigused). Kultuuri ja loometegevuse valdkond tervikuna on järjest rahvusvahelisem. Eesti etendus- asutused kaasavad juba praegu aktiivselt teiste riikide lavastajaid ning erine-

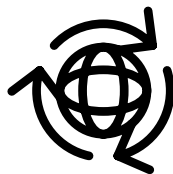
vaid kunstnikke, meie orkestrites töötavad koos eri riikidest muusikud, kasvab käsitöötoodete eksport välisriikidesse. Rahvusvahelistumine eeldab mh head võõrkeeleoskust ning oskust mõista ja arvestada kultuurierinevustega.

Kultuuri ja loometegevuse valdkond on kutsestandarditega olulises osas kaetud. Ajakohased kutsestandardid on loodud loovtehniliste töötajate ja treenerite ametitele, samuti käsitöö ning raamatukogundusega seotud põhi-kutsealadele. Ainsa erandina nähti vajadust kirjeldada uues kutsestandardis puukäsitööks ja mööbli restaureerimiseks vajalikud kompetentsid.

Vabakutselisuse ja projektipõhise töö suure osakaalu tõttu on vajalikud head teadmised finantside juhtimisest ja ettevõtlusest laiemalt.

Tabel 3. Kultuuri ja loometegevuse valdkonna töötajate oskuste vajadust enim mõjutavad trendid ja nendele vastavad oskused

TRENDID

Sotsiaal-demograafilised muutused

Vanemaealiste kasvav osakaal tööturul ja vanemaealise tarbijaskonna osakaalu kasv, tööeas inimeste arvu vähenemine, olemasolevate väärt töötajate hoidmine ja nende konkurentsivõime säilitamine, koos töötavate eri põlvkondade mitmekesisusega arvestamine, tehnoloogilise arengu mõjuga kohanemine, personaalsetest vajadustest lähtuv teenuste tarbimine, elukestev õpe.

Tehnoloogiline areng

IKT kasvav lõimitus juhtimis- ja tegevusmudelitesse, tööosade automatiseerimine, valdkonnaspetsiifilise digitehnoloogia ja -lahenduste (sh pilvetehnoloogia, asjade internet, suurandmed, tehisintellekt ning liit- ja virtuaalreaalsus) laialdasem rakendamine nii toodete/teenuste/loomingu loomisel, vahendamisel kui ka tarbimisel, tehnoloogiliste seadmete odavnemine, sotsiaal- ja multimeedia suurenev kasutamine, info kättesaadavuse hüppeline kasv, uute nüüdisaegsete õppimisvormide lisandumine, küberturvalisus.

Töövormide, väärtuste ja töökultuuri teisenemine

Suur vabakutseliste loovisikute ja mikroettevõtete arv, mitmekesised töövormid (sh ühekordsed projektitöö vormid), osalise koormusega töötamine, paindlik tööaeg, tööga seotud muutunud väärtushinnangud, organisatsioonides töötavad koos mitme põlvkonna ja erineva kultuuritaustaga inimesed, elamusmajanduse kasv, tarbijate kasvavad ootused, kaasav toote/teenuse arendus, keskkonnateadlikkus.

Üleilmastumine ja rahvusvaheline koostöö

Info, teenuste, kaupade ja inimeste kiire ja vaba liikumine üleilmsel tööjõuturul, tööturul olijate mitmekesine haridus- ja kultuuritaust, rahvusvaheliste õppimisvõimaluste avarumine, koostöö rahvusvahelise võrgustikuga, osalemine rahvusvahelistes koostööprojektides, linnastumine, suurenenud konkurents turgude, klientide ja heade töötajate lojaalsuse pärast.

OSKUSED

Valdkonnaspetsiifilised arendamist vajavad oskused valdkonna kutsealadel

---

- Professionaalsed erialased oskused
- Valdkonnaga seotud õppemeetodite ja erinevate õppimisvormide rakendamise oskus
- Sihtrühmade erinevuste ja erivajaduste märkamise ning nendega arvestamise oskus
- Valdkonnaspetsiifiliste IKT-lahenduste kasutamise oskus
- Mitmekultuurilises keskkonnas töötamise oskus

Üldised oskused, isikuomadused ja hoiakud

- Loovus
- Koostöö- ja suhtlusoskused, sh rahvusvahelise koostöö
- Valmisolek muutustega kohaneda
- Motiveerimis- ja eestvedamisoskus
- Probleemide lahendamise oskus
- Üldised teadmised ja arusaam majandusprotsessidest
- Müügi- ja turundamise oskus, sh rahvusvahelistel turgudel
- Kultuurierisuste mõistmine ja nendega arvestamise oskus
- Avatud suhtumine õppimisse
- Avatud suhtumine uude tehnoloogiasse
- Digikompetents (sh valdkonnaspetsiifilise digitehnoloogia rakendamise oskus, uue meedia kirjaoskus)
- Üldised teadmised küberturvalisusest ja isikuandmete kaitsest
- Võõrkeeleoskus

Koolituspakkumise ülevaade

Balletiartistidel ja muusikutel
tuleb õpingutega alustada
juba varases nooruses.

Peatükis antakse ülevaade alavaldkondade tasemeõppe õppekavadel õppijatest ning juba töötavate spetsialistide enesetäiendamise vajadustest ja võimalustest.

Tasemeõpe

Valdkonna kutsealadel on võimalik töötada võrdlemisi erineva haridusliku taustaga. Vajalik haridus varieerub kutseharidusest kuni kõrghariduse kõrgeima astmeni - doktorikraadini. Erialast tasemeharidust saab omandada paljudes kutse- ja kõrgkoolides üle Eesti. Muusika ja etenduskunstide alavaldkonna kutsealadele on tasemeõppes vastavad erialad või spetsialiseerumisvõimalused. Museoloogiaalast tasemeõppe eriala ei pakuta, kuid sisenemiseks sobivad lähedased erialad (ajalugu, kunstiajalugu jt) ning täienduskoolitus. Raamatukoguhoidjate koolitamiseks on ülikoolidel sobivad erialad (infoteadus ja infokorraldus), käsitöö alavaldkond on kutsehariduse tasemel erinevate õppekavadega hästi kaetud. Treeneri kutsealal töötamiseks sobib kutsealane täienduskoolitus, aga ka spordialane kõrgharidus.

Erialast kõrgharidust pakuvad Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (EMTA), Tartu Ülikool (TÜ) (sh TÜ Viljandi kultuuriakadeemia (TÜVKA)), Tallinna Ülikool (TLÜ) (sh TLÜ Balti filmi, meedia, kunstide ja kommunikatsiooni instituut (BFM)), Eesti Kunstiakadeemia (EKA) ja Kõrgem Kunstikool Pallas (KKP). Kutseõppes saab valdkonna erialadel õppida mitmes koolis, näiteks muusikaalast haridust on võimalik omandada G. Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis (Otsa kool) ja H. Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis (Elleri kool), klassikalist ja kaasaegset tantsu saab õppida Tallinna Balletikoolis, käsitöölaseid oskusi saab omandada paljudes kutseõppeasutustes üle Eesti. Kutseõppe puhul on valdkonnas tegemist valdavalt keskharidusjärgse kutseharidusega.

Tabel 4. Kultuuri ja loometegevuse kutsealadega seotud tasemeõpet pakkuvad õppeasutused 2018/2019. õppeaasta seisuga

	ALAVALDKOND		ÕPPEASUTUS
Etendus- kunstid			Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Tartu Ülikool (TÜ Viljandi kultuuriakadeemia), Tallinna Ülikool, Eesti Kunstiakadeemia, Tallinna Balletikool, Viljandi Kutseõppekeskus
Muusika			Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Tartu Ülikool (TÜ Viljandi kultuuriakadeemia), Tallinna Ülikool, Estonian Business School, G. Otsa nimeline Tallinna Muusikakool, H. Elleri nimeline Tartu Muusikakool, Tallinna Muusikakeskkool
Museoloogia			Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, Eesti Kunstiakadeemia, Kõrgem Kunstikool Pallas, Eesti Maaülikool, Tartu Kutsehariduskeskus, Tallinna Majanduskool, Haapsalu Kutsehariduskeskus, Kuressaare Ametikool, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, Võrumaa Kutsehariduskeskus
Raamatu- kogundus			Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, Tallinna Majanduskool, Tartu Kutsehariduskeskus
Käsitöö			Tartu Ülikool (TÜ Viljandi kultuuriakadeemia), Tallinna Kopli Ametikool, Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus, Haapsalu Kutsehariduskeskus, Kuressaare Ametikool, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, Viljandi Kutseõppekeskus, Röpina Aianduskool, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool, Tallinna Ehituskool
Sport			Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool

Allikas: EHIS

Etenduskunstid

Etenduskunstidega seotud õppekavadel on õppijate arv loovtööga seotud erialadel aasta-aastalt vähenenud, võrreldes 2010/2011. õppeaastaga on praeguseks õppijate arv vähenenud peaaegu 30%. Viimase kuue aasta lõpetajate arvus ei ole olnud märgatavaid muutusi. Peamistel loovtöötajate väljaõppega seotud õppekavadel oli lõpetajaid umbes 50 aastas. Kutseõppes (tantsijad) lõpetab aastas 9 õpilast. Loovtehnilistel erialadel lõpetab aastas alla 35 õppija. Arvestades vastuvõtu arvu suurenemist alates 2014/2015. õppeaastast, võib prognoosida lõpetajate arvu kasvu lähiaastatel.

Muusika

Peamistel **muusikute** väljaõppega otseselt seotud õppekavadel võetakse kõrgkoolidesse vastu veidi alla 250 üliõpilase aastas, viimasel viiel õppeaastal on see arv püsinud stabiilsena. Lõpetajaid oli neil õppekavadel umbes 180 aastas. Kutseõppes asus muusikaalast haridust omandama 110, õpingud lõpetab 60. Muusikaga seotud põhikutsealadel õppijad on valdavalt noored, kõrgharidustasemel on 70% 24-aastased ja nooremad. Kutseõppe õppekavadel on 2018/2019. õppeaastal vaid 10% õpilastest 25-aastased ja vanemad.

Kultuurikorraldusega seotud õppekavadel kõrghariduses on õppijate arv võrreldes viie aasta taguse ajaga kasvanud. 2018/2019. õppeaastal võeti üle 30% enam üliõpilasi vastu kui aastal 2014/2015. Õppe lõpetab keskmiselt 30 üliõpilast aastas, neist pool kõrghariduse esimesel astmel. Arvestades vastuvõtuarvude märgatavat kasvamist alates 2016/2017. õppeaastast, on eelolevatel aastatel oodata lõpetajate arvu mõningast kasvu.

Museoloogia

Museoloogia põhikutsealadele sobiva tasemeõppe kitsendamise õppekava tasandile ei ole põhjendatud, seetõttu on esitatud valdkonna õppega seotud statistilised arengud õppevaldkonna tasandil. Erandiks on konservaatorete koolituspakkumine. Muuseumitöötajate väljaõppe peamisteks õppevaldkondadeks on „Humanitaaria ja kunstid“, „Haridus“, „Loodusteadused, mate-

maatika ja statistika“ ja „Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave“. Neljas peamises alavaldkonnaga seotud õpet pakkuvas õppevaldkonnas oli lõpetajaid 2018/2019. õppeaastal kokku 3150. Viimasel viiel aastal on lõpetajate arv 4% vähenenud, kuid langus on olnud siiski väiksem kui kõrghariduses tervikuna (12%). Humanitaarias ja kunstides, mis on üheks peamiseks valdkonnaga seotud erialast õpet pakkuvaks õppevaldkonnaks, on viimasel viiel õppeaastal vastuvõtt, aga ka lõpetanute arv pöördunud väikesesse kasvutrendi.

Raamatukogundus

Peamistel **raamatukoguhoidjate** väljaõppega otseselt seotud õppekavadel võetakse kõrgkooli vastu veidi alla 140 üliõpilase aastas, viimasel viiel õppeaastal on see arv püsinud stabiilsena. Lõpetajaid oli neil õppekavadel umbes 100 aastas. Raamatukogundusega seotud õppekavadel õppijatest 60% on 25-aastased ja vanemad.

Konserveerimisega seotud õppekavadel on õppe lõpetanuid olnud umbes 45. Hinnanguliselt viiendik neist asub tööle museoloogia ja umbes iga kümnes raamatukogunduse alavaldkonda.

Kõrgharidusega **arhivaare** koolitab TÜ ajaloo õppekaval. 2018/2019. õppeaastal alustas õpinguid 67 üliõpilast ning lõpetajaid oli 2017/2018. aastal 35. Vastuvõtt on kaheksa aasta taguse ajaga võrreldes oluliselt vähenenud, kuid viimastel aastatel on märgata õppima asujate kasvutrendi. Lõpetajate arv on viimasel viiel aastal olnud üsna stabiilne. Kutseõppes asus 2016/2017. õppeaastal arhivaari tööks vajalikke oskusi omandama umbes 30 õpilast, õpingud lõpetas 20.

Käsitöö

Käsitöö erialadel tervikuna on õppijate arv viimastel aastatel vähenenud. Kõige arvukamalt on õppima asujaid tekstiilkäsitöö ja mööblirestauraatori õppekavadel, populaarne on ka keraamika õppekava. Käsitööga seotud õppekavadel kokku on viimastel aastatel olnud lõpetajaid kutsehariduses umbes 230 aastas. Neist umbes 60% on tekstiilkäsitöö ja mööblirestauraatori õppekava lõpetanud. Kõrgharidusest lisandub tööjõuturule 10 käsitöö valmistajat aastas. Kutseõppe erinevate tasemetel õppekavadel õpivad valdavalt keskharidusega täiskasvanud, mida kinnitab ka õppurite keskmise

vanuse märgatav kasv. Näiteks 2018/2019. õppeaastal oli tekstiilkäsitöö õppekavadel õppijatest 95%, mööblirestauraatoritest peaaegu 90% ja kõik keraamika õppekaval õppijad 25-aastased või vanemad.

Sport

Kehalise kasvatusena seotud bakalaureuseõppes ei ole viimase viie aasta vastuvõetute ja lõpetanute arvus märgatavaid muutusi. Keskmiselt võetakse bakalaureuseõppesse õppekavadele „Kehaline kasvatus ja sport“ ning „Kehakultuur“ igal aastal õppima 95 ja õpingud lõpetab 67. Võttes arvesse vastuvõttude stabiilsust viimasel viiel aastal, saab prognoosida lähiajal õppe lõpetanute arvuks 60. Töö treenerina ei eelda kõrghariduse olemasolu, väljaõppeks sobib kutsealane täienduskoolitus.

Täiendusõpe

Kvaliteetne tasemeõpe on professionaalse arengu alus, millele peab järgnema pidev elukestev teadmiste- ja oskustepagasi täiendamine täiendusõppe, aga ka seminaride, kolleegidega kogemuste vahetuse jt informaalsete õppe võimaluste kaudu.

Valdkonna kutsealade töötajatel tuleb kanda erinevaid, sageli ka uusi rolle ja täita mitmeid funktsioone, mis omakorda loob vajaduse teadmisi ja oskusi pidevalt arendada. Täiendusõppel on kultuuri ja loometegevuse valdkonna uuendustega kursis olemisel ja nende rakendamiseks vajalike oskuste arendamisel oluline roll.

Täienduskoolitusi kultuuri ja loometegevuse valdkonnas pakuvad tasemeõpet osutavad kutse- ja kõrgkoolid, erialaliidud ning erakoolitusasutused.

OSKA uuringu ajal tehtud intervjuudest ja aruteludest selgus, et täienduskoolituse vajadust teadmiste ajakohastamiseks juba valdkonnas tegutsejatele näevad tööandjad nii üld- kui ka erialaste oskustega seotud teemadel.

Etenduskunstide ja muusika alavaldkonna kutsealade täiendusõppe vajadus

Etenduskunstide täiendusõppe pakkumises tuntakse suurimat vajadust tehnilisele personalile suunatud erialaste täienduskoolituste järele. Üha enam on vaja nn kombineeritud oskustega töötajat, kes saab hakkama nii video-, valgus- kui ka helitehnika juhtimisega. Lavakujunduse ehitamisega, kostüümide õmblemisega, rekvisiitide valmistamisega seotud erinevate ametialade esindajatel on vaja **tunda teatri spetsiifikat ning seda oma töös arvestada.**

Muusika alavaldkonnas tuntakse vajadust erialaste täienduskoolituste järele nii muusikapedagoogidele, interpreetidele kui ka muusikaettevõtlusega tegelevatele spetsialistidele. Enam on vaja interpreetidele **kvalifikatsiooni tõstmiseks suunatud nn meistrikursuseid.** Tööandjad rõhutasid vajadust välja arendada terviklik muusikaalast õpet võimaldav **täienduskoolitussüsteem.** Muusikakoolides ja huviringides töötavatel pedagoogidelt eeldatakse teadmisi **muusikapedagoogikast ja -didaktikast ning käitumispsühholoogiast** ja nende rakendamise oskust. Tänu tehnoloogia kiirele arengule lisanduvad pidevalt uued võimalused nii heliteoste loomiseks, vahendamiseks kui ka säilitamiseks, mis eeldab kutsealade esindajatel **valdkonnaspetsiifiliste digilahenduste kasutamise oskust, lisaks ka teadmisi uudsetest tehnoloogiavõimalustest.**

Nii muusika kui ka etenduskunstide alavaldkonnas tegutseb mitmeid vabakutselisi ja isemajandavaid üksusi. Väikeses organisatsioonis tuleb enamasti ise hakkama saada erinevate rollidega või vähemalt olla kompetentne **ettevõtlusalastel teemadel.**

Museoloogia ja raamatukogunduse kutsealade esindajate täiendusõppe vajadus

Museoloogia täiendusõppe pakkumises tuntakse puudust valdkonnas tööd alustavatele muuseumitöötajatele suunatud **museoloogiaalasest regulaarselt toimuvast baaskoolitusest,** aga ka alavaldkonnas praegu tegutsejatele mõeldud **edasijõudnu** tasemel spetsiifilisematest koolitustest.

Raamatukogunduse täiendusõppe pakkumises tuntakse puudust valdkonna tööks vajalikest erialastest oskustest. Infotarbijate juhendamine ja nõustamine eeldab raamatukoguhoidjatelt häid teadmisi autoriõigusest ja isikuandmete kaitsest.

Muuseumi ja raamatukogu töös on kasvavas trendis haridusprogrammide pakkumine. Muuseumi- ja raamatukogupedagoogide töö eeldab teadmisi **pedagoogikast ja didaktikast, andragoogikast, käitumispsühholoogiast** ning nende rakendamise oskust. Tänu tehnoloogia kiirele arengule lisanduvad pidevalt uued võimalused nii kogude kui ka teavikute eksponeerimiseks ja säilitamiseks, aga ka haridus- ja muude programmide ettevalmistamiseks ning läbiviimiseks.

miseks. Uudseid lahendusi pakkuv valdkond on tehisintellektisüsteem ehk kratt ning sellega seonduv andmeanalüütika. Krati ülesanne saab olema teavikutes oleva info automaatne märksõnastamine. Ekspositsioonide käitamine, teavikute vahendamine ja uute e-teenuste kasutamine eeldab nii muuseumi- kui ka raamatukogutöötajalt **valdkonnaspetsiifiliste digilahenduste kasutamise oskusi**, nende uuendamine lisaks ka teadmisi uudsetest tehnoloogiavõimalustest ning suutlikkust olla uute toodete ja teenuste „targaks tellijaks“. Eelnevale lisaks rõhutasid eksperdid täiendusõppe vajadust valdkonnas tegutsejatele praegu ja lähitulevikus järgmistel teemadel: suhtlemine, koostöö korraldamine; projektijuhtimine, inimeste ja protsesside juhtimine, ettevõtlus, võõrkeeled.

Käsitöö kutsealade esindajate täiendusõppe vajadus

Käsitöö täiendusõppe pakkumises tuntakse puudust eelkõige spetsiifilisemaid erialaseid oskusi arendavatest koolitustest. Käsitöötoodete valmistamine eeldab teadmisi pärandist, **nüüdisaegsetest käsitöötehnikatest** ning oskust neid toodete loomisel rakendada. Intervjueeritute hinnangul jäävad tänased koolilõpetajad ja tööturul tegutsejad hätta **materjalide tundmisega** ning vajaka on ka teadmisi nende hankimise võimalustest. Üha olulisemaks muutub keskkonnateadlikkus, mis väljendub **keskkonnasõbralike materjalide kasutamises ja taaskasutamises**. Eelnevale lisaks rõhutasid eksperdid täiendusõppe vajadust valdkonnas tegutsejatele praegu ja lähitulevikus järgmistel teemadel: juhendamine ja nõustamine, digitehnoloogia (sh sotsiaalmeedia) kasutamine, projektijuhtimine, ettevõtlus (sh ekspordi korraldamine), võõrkeeled.

Käsitöölise jaoks muutub üha olulisemaks keskkonnasõbralike materjalide kasutamine ja hankimine ning taaskasutamine.

Spordi kutsealade esindajate täiendusõppe vajadus

Juhtidena spordiklubides (ka spordiorganisatsioonides) on sageli tööl pikaajalise sporditöö kogemusega isikud, palju on ka endisi sportlasi ja treenereid. Juhi töö eeldab teadmisi ettevõtlusest, sh inimeste juhtimisest, rahaasjadest arusaamist, samuti oma valdkonna seaduste tundmist, teadmisi spordikorraldusest, sh spordiklubide rahastamise põhimõtetest jm. Spordi alavaldkonnas on pigem probleemiks ülikoolide võimekus olla aktiivsemad täienduskoolituste pakkujad.

Koolituspakkumise vastavus prognoositavale tööjõuvajadusele

Proov G. Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis.

Peatükis võrreldakse valdkonna lähituleviku tööjõuvajadust tasemeõppe koolituspakkumisega. Tööjõuvajaduse prognoosi koostamisel on arvestatud kahe komponendiga – asendusvajaduse ning tööhõiveprognoosiga. Asendusvajadus annab arvilise hinnangu sellele, kui palju on vaja juurde töötajaid asendamaks tööturul vanuse tõttu lahkujaid. Asendusvajaduse hindamisel on kasutatud MKM-i tööjõuprognoosi tulemusi, mis lähtuvad alavaldkonnas hõivatute vanusestruktuurist ning tegelikult pensionile jäämise vanusest. Tööhõiveprognoosi puhul hinnatakse, kas alavaldkonnas hõive põhikutsealati lähitulevikus kahaneb või kasvab. Tinglikult võib seda nimetada ka kas kasvu- või kahanemisvajaduseks. Tööhõiveprognoos saadi mitmeid tegureid arvestades, ekspertide hinnangutest kuni demograafiliste trendideni. Koolituspakkumise prognoos põhineb EHIS-e andmetel, võttes aluseks viimaste aastate keskmised lõpetanute ja vastuvõetute arvud. Valdkonna koolituspakkumisse ei ole arvestatud kõiki koolilõpetajaid. Põhjuseid on mitu:

- topeltarvestuse (samal erialal nii bakalaureuse-, magistri- või ka doktoriõpe) vältimine;
- õppijate hulgas on palju juba valdkonnas töötavaid inimesi;
- eriala lõpetanud rakenduvad tööle teistes sarnast väljaõpet eeldavates valdkondades või ei suundu erialasele tööle;
- enamik välisüliõpilasi ei asu tööle Eestis.

Etenduskunside alavaldkonnas tuntakse puudust kutsehariduse tasemel tehnikutest (valgus-, heli- ja videotehnikud). Muudatused koolituspakkumise mahus ei ole vajalikud näitlejate, lavastajate, dramaturgide ja lavastuskunstnike puhul. Tervikuna tantsijate puudujääki tööturg ei tunneta, puudus on aga balletiartistidest – vastavad koolituspakkumise mahud on väikesed, et katta tööjõuvajadust.

Muusika alavaldkonnas on puudus muusikapedagoogidest. Nende puhul on tööturul endiselt tühimikke, millele koolituspakkumine ei suuda vastata ja seda hoolimata sellest, et märkimisväärne osa muusika interpretatsiooni eriala lõpetajatest asub tööle muusikapedagoogidena. Esitajate puhul on järelkasvu tagamine probleem mõne pillirühma puhul, samuti on mõnes esitajate rühmas (näiteks koorijuhid) vajalik asendada inimesi tulenevalt kõrgest vanusest. Nõudlus on suurem kui koolituspakkumine kultuurikorraldajatele. Vajaka on spetsialiste, kes pakuksid loovisikutele ja kollektiividele tuge nende karjääri arendamisel ning juhtimisel, seda ka rahvusvahelistel turgudel.

Museoloogia alavaldkonnas otsene museoloogiaalane tasemeõppe õppekava puudub. Muuseumis töötamine eeldab muuseumi valdkonnaga seotud kõrghariduse olemasolu ja museoloogiaalase täiendusõppe läbimist. Tööjõu kasvuvajadust nähakse muuseumipedagoogide puhul.

Raamatukogunduse alavaldkonnas on infoteaduse ja infokorralduse õppekava lõpetanud enam, kui raamatukogud vajavad. Samas asuvad vähesed neist raamatukogudesse tööle. Õppekavad on laiapõhjalised ning lõpetanud leiavad rakendust teistes valdkondades. Haridus- ja kultuuritöö osakaalu suurenev maht raamatukogudes kasvatab vajadust pedagoogi- ja kultuurikorralduse oskustega raamatukoguhoidjate järele. Suureneb ka nõudlus digiarenduse spetsialistide järele.

Käsitöö alavaldkonnas ületab tekstiilkäsitöö valmistajate koolituspakkumine asendusvajadusest tulenevat tööjõuvajadust, samas tuleb arvestada, et sageli on käsitöö kõrvaltegevus, mida tehakse põhitööle lisaks. Ka keraamikute ja mööblirestaauraatorite koolituspakkumine ületab märkimisväärselt võimalusi oma oskusi sissetuleku saamiseks kasutada. Samas puudub kutsehariduse tasemel klaasipuhuja õpe, et tagada valdkonna jätkusuutlikkus.

Spordi alavaldkonnas ei eelda treeneri töö tasemeõppe läbimist kõrghariduse tasemel. Treeneri tööks on esmatähtis kutsealaste oskuste olemasolu, mille saavutamise üheks eelduseks on kutsealase täienduskoolituse läbimine.

Tuleviku töökohtade täitmiseks ei jätku etendusasutustes tehnilisi töötajaid ning muusikakoolides pedagooge. Käsitööerialade lõpetajaid on enam, kui tööturg vajab.

Tabel 5. Uue töäjõu nõudluse ja pakkumise tasakaalu hinnang

- ↑ suur kasv (üle 20%)
- ↗ keskmine kasv (kuni 20% 10 aasta jooksul)
- väike kasv (kuni 10% 10 aasta jooksul)
- püsib stabiilsena (±5% 10 aasta jooksul)
- ↘ väike kahanemine (kuni -10% 10 aasta jooksul)
- ↙ keskmine kahanemine (kuni -20% 10 aasta jooksul)

ETENDUSKUNSTID	Hõive muutuse suund	Hõivatuid	Kasvu- vajadus 10 aasta jooksul	Asendus- vajadus aastas	Lõpetajate prognoos aastast	Koolituspakkumise ja nõudluse vahe	Ekspertide hinnang
Lavastajad, koreograaf-lavastajad	→	130	-	1-5	3	● Tasakaal	Muudatused koolituspakkumise mahus ei ole vajalikud, küll aga vajab tasakaalu saavutamiseks muutmist lavastaja õppesuuna sisu.
Näitlejad	↘	350	kuni -10%	5	13	● Lõpetajaid üle tööturuvajaduse	Pakkumine ületab vähesel määral etendusasutuste poolt prognoositava nõudluse. Muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud.
Tantsijad	→	170	-	1-5	24	● Lõpetajaid üle tööturuvajaduse	Tantsijatest on eeskätt puudus balletiartistidest.
Balletitantsijad	↗		kuni +10%		5		
Lavastuskunstnikud	→	60	-	1-5	6	● Tasakaal	Tasemeõppe lõpetajate arvuline prognoos vastab tööturu vajadustele. Kuid reaalse tasakaalu saavutamiseks nõudluse ja koolituspakkumise vahel on vaja muutusi teha õppe sisus.
Dramaturgid	→	70	-	1-5	1	● Tasakaal	Tasemeõppe lõpetajate arvuline prognoos vastab tööturu vajadustele. Kuid reaalse tasakaalu saavutamiseks nõudluse ja koolituspakkumise vahel on vaja muutusi teha õppe sisus.
Kostüümikunstnikud	→	u 60	-	1-5	1	● Tasakaal	Kostüümikunstnik disainib enamasti nii lava- kui ka kostüümide kujundused. Vt lavastuskunstniku kommentaare.
Teatriteadlased	→	u 50	-	1-5	2	● Tasakaal	Tasemeõppe lõpetajate arvuline prognoos vastab tööturu vajadustele.
Helikunstnikud	→		-		3	● Tasakaal	
Helitehnikud	↗		kuni +20%		3	● Puudujääk	
Valguskunstnikud	→		-		2	● Tasakaal	
Valgustehnikud	↗		kuni +20%		2	● Puudujääk	
Videokunstnikud	→	osa 200-st	-		2	● Tasakaal	
Videotehnikud	↗		kuni +20%		-	● Puudujääk	
Dekoraator-butafoorid, dekoratsioonimeistertehnikud, rekvisiitorid	→		-		2	● Tasakaal	Muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud.
MUUSIKA							
Muusika autorid (muusika loojad)	→		-			● Tasakaal	Muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud.
Esitajad (teose esitajad)	↗		kuni +10%			● Tasakaal	Suur osa lõpetajatest asub tööle muusikapedagoogidena, keda on tööturul puudu.
Helitehnoloogid	↗	u 3000	kuni +10%	kuni 60		● Puudujääk	Enamik tasemeõppes õppijatest leiavad omale tööturul rakenduse juba õpingute ajal.
Kultuurikorraldajad, muusikaettevõtjad, muusikaettevõtlike spetsialistid	↗		kuni +10%			● Puudujääk	Korraldajatest on ekspertide hinnangul puudus. Puudus on ka erinevatest spetsialistidest, kes pakuksid tuge ja tugiteenuseid loovisikutele ja kollektiividele.
Muusikauurijad	→		-			● Tasakaal	Muusikauurijate puhul kasvuvajadus puudub, sageli tegelevad ka nemad osaliselt õppetöoga.
Muusikapedagoogid huvihariduses	↗	1420	kuni +10%	u 40		● Puudujääk	Muusikapedagoogide vajadus lähitulevikus näitab kasvutrendi.

Tabel 5. Uue tööjõu nõudluse ja pakkumise tasakaalu hinnang

- ↑ suur kasv (üle 20%)
- ↗ keskmine kasv (kuni 20% 10 aasta jooksul)
- väike kasv (kuni 10% 10 aasta jooksul)
- püsib stabiilsena (±5% 10 aasta jooksul)
- ↘ väike kahanemine (kuni -10% 10 aasta jooksul)
- ↘ keskmine kahanemine (kuni -20% 10 aasta jooksul)

MUSEOLOOGIA	Hõive muutuse suund	Hõivatuid	Kasvu-vajadus 10 aasta jooksul	Asendus-vajadus aastast	Lõpetajate prognoos aastast	Koolituspakkumise ja nõudluse vahe	Ekspertide hinnang
Koguhoidjad	→	u 400	-			● Tasakaal	Muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud, kompetentside omandamiseks pakkuda täienduskoolitusi.
Teadur-kuraatorid	→		-			● Tasakaal	Muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud.
Konservaatorid	↗	70	kuni +10%			● Tasakaal	Muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud.
Külastusjuhid	↗	150	kuni +10%			-	Otsene seos tasemeõppega puudub. Valdkonda sisenejad vajavad museoloogiaalast täienduskoolitust.
Muuseumipedagoogid	↗	> 100	kuni +20%			-	Valdkonna arengutega kursis olemiseks on vajalikud järjepidevad täienduskoolitused. Juhul, kui koolide õppekavasse lisandub senisest suuremas mahus muuseumitunde, kasvab vajadus muuseumipedagoogide järele oluliselt.
Projektijuhid	↗	Andmed on avaldamiseks ebakindlad	kuni +10%			-	Valdkonda sisenejad vajaksid museoloogiaalast täienduskoolitust.
RAAMATUKOGUNDUS							
Raamatukoguhoidjad	→		-		60	Turutõrge	Infoteaduse ja infokorralduse õppekava lõpetanud asuvad vähesel määral tööle raamatukogudes. Samas ei ole siinkohal vajalikud korrigeerimised koolituspakkumises, sest vastavad õppekavad on laiapõhjalised. Vajalik on raamatukogutööst huvitujaid suunata õppevalikute tegemisel.
Konservaator-restauraatorid	→		-	45	5	● Tasakaal	Muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud.
Teadurid	→	2040	-			● Tasakaal	Muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud.
Digiarenduste spetsialistid	↗		kuni +10%			● Vajalik täienduskoolitus	Ekspertide hinnangul omandatakse vajalikud IKT-alased kompetentsid pärast mõnda aega tööturul tegutsemist ja seda kas täienduskoolitustel või tasemeõppes.
Digiteerijad	→		-			Ei hinda	Töö ei eelda tasemeõppe läbimist.
Arhivaarid arhiivides	↘	> 60	kuni -10%	1-5	10	● Tasakaal	Muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud.
KÄSITÖÖ							
Tekstiilkäsitöö valmistajad	→	500	-	15	82	● Lõpetajaid üle tööturuvajaduse	Kaaluda 4. taseme tasemeõppe õppekavadele vastuvõtu vähendamist. Mitte sulgeda õpet, vaid rakendada üle aastaseid vastuvõtte (koolides, kus seda veel tehtud ei ole). Asendada osalt tasemeõpe pikema kestusega täiendusõppega - põhiteadmised ja -oskused omandatakse tasemeõppes ning spetsialiseerumine toimiks täiendusõppes.
Nahkkäsitöö valmistajad	→		-		8	● Tasakaal	Muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud.
Keraamikud	→	70	-	1-5	23	● Lõpetajaid üle tööturuvajaduse	Koolituspakkumine ületab mõningal määral tööturu vajadust.
Klaasipuhujad	→		-		3	● Tasakaal	Muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud.
Mööblirestaatorid	→	35	-	1-5	55	● Lõpetajaid üle tööturuvajaduse	Mööblirestaatoreid koolitatakse rohkem, kui tööturg vajab. Ekspertide soovitus on ühendada puukäsitöö ja mööblirestaatori õppekavad ja võimaldada spetsialiseerumine kas puukäsitöö või mööblirestaatori suunal.
Puukäsitöölised	→	130	-	5	11	● Tasakaal	
Sepad	→	55	-	1-5	7	● Tasakaal	Koolitusmahud on väikesed ning muudatused koolituspakkumises ei ole vajalikud.
Väärismetallesemete valmistajad	→	120	-	1-5		Ei hinda	
SPORT							
Treenerid	↑	4685	üle 20%		70	● Puudujääk	Treenerite kasvuvajadus on otseses sõltuvuses harrastajate arvust. Treeneri töö ei eelda tasemeõppe läbimist kõrghariduse tasemel. Treeneri tööks on esmatähtis treeneri kutse olemasolu.
sh treenerid (kutsega)	↑	3410		u 70			
sh juhendajad (kutseta treenerid)	↘	1275	kuni -20%				

Järelduste ja valdkonna eksperdikogu ettepanekute kokkuvõte

Muusika alavaldkond vajab
juurde häid muusikapedagooge
ja koorijuhte.

XXVII laulupidu, 2019.

Peatükis on sõnastatud valdkonna uuringust tulenevad järeldused peamiste kitsaskohtade kohta ja ettepanekud nende leevendamiseks, mis lähtuvad uuringu põhiküsimusest: **mida on vaja muuta, et täita valdkonna tööjõu- ja oskuste vajadust lähema viie kuni kümne aasta vaates?**

Õppe sisu, mahu, korralduse jms muutmise ettepanekud puudutavad õppeasutusi, alavaldkonnas tegutsevaid organisatsioone, erialaliite jt. Ekspertid analüüsisid **kitsaskohti** ja sõnastasid need, mis on nende hinnangul seni takistanud piisava arvu ja oskustega töötajate saamist; sõnastati ka **ettepanekud** nende probleemide lahendamiseks. Tegevustele on lisatud **sihtrühmad**, kelle pädevusse ettepaneku elluviimine kuulub. Ekspertdikogu otsus oli lisada ettepanekud, mille puhul on tegevusi juba alustatud.

Etenduskunstide alavaldkonna kitsaskohad ja ettepanekud

KITSASKOHT 1. Tehniliste erialade oskustöötajatest (sh valgustehnik, helitehnik, videotehnik, multimeedia-spetsialist) on etendusasutustes suur puudus.

Ettepanekud

- Eesti Etendusasutuste Liit teeb kutseõppeasutustele ettepaneku pakkuda tasemeõppe raames (4. tase) tehniliste töötajate (valgus-, heli- ja videotehnik) väljaõppeks sobivaid spetsialiseerumisi.
- Elektriku kutseõpet pakuvad õppeasutused kaaluvad võimalust avada 5. taseme jätkuõppena heli-, video- ja valgustehniku õpe, sh pakuvad etendusasutuste tehnilistele töötajatele võimalust osaleda õppes töökohapõhise õppe vormis.
- Etendusasutused pakuvad loovtehniliste kutsealade töötajatele veelgi enam võimalusi tehniliste ja loovate tööülesannete sidumiseks, et motiveerida olemasolevaid töötajaid.

KITSASKOHT 2. EKA stsenograafia õppekava vajab suuremat vastavust tööturu vajadustega.

Ettepanekud

- EKA analüüsib koostöös alavaldkonna õpet pakuvate kõrgkoolide ja Eesti Etendusasutuste Liiduga stsenograafia õppekava sisu, mahtu ja õppemeetodeid ning viib sisse vajalikud muudatused.
- EKA kaalub võimalust kaasata stsenograafia õppesse enam välisõppejõude ja tööandjate esindajaid.

- EKA koostöös Eesti Etendusasutuste Liiduga leiab võimaluse kõigile stsenoograafia õppekava lõpetajatele luua päris lava- ja/või kostüümikujundus (lõpu)lavastuses.
- EKA loob õppejõududele võimalused stažeerimiseks väliskõrgkoolides ja toetab üliõpilaste osalemist õpingutel partnerkõrgkoolides väljaspool Eestit.

KITSASKOHT 3. Kõrgkoolide teatri- ja lavakunsti õppekavade lavastajaõpe vajab ajakohastamist.

Ettepanekud

- Kõrgkoolid koostöös Etendusasutuste Liiduga kooskõlastavad õppekava eristuva(d) spetsialiseerumise(d).
- Kõrgkoolid analüüsivad lavastajaõppe sisu, mahtu ja õppemeetodeid ning viivad sisse õppekava muudatused.
- Kõrgkoolid loovad võimalused ja toetavad üliõpilaste osalemist õpingutel teistes kõrgkoolides, sh väljaspool Eestit.
- Kõrgkoolid loovad õppejõududele võimalused stažeerimiseks väliskõrgkoolides.

KITSASKOHT 4. EMTA dramaturgi suuna õppekava vajab ajakohastamist.

Ettepanekud

- EMTA analüüsib lavakunsti dramaturgi suuna õppekava sisu, mahtu ja õppemeetodeid ning viib sisse muudatused. Võimalusel kaasab õppesse enam välisõppejõude.
- EMTA vähendab vastuvõtu sagedust lavakunsti õppekava dramaturgi suunal.

KITSASKOHT 5. Teatri-, lava- ja tantsukunsti õppe lõpetajate ettevõtlus- ja autoriõiguselased teadmised ning oskused vajavad arendamist.

Ettepanek

- Kõrgkoolid konkretiseerivad alavaldkonna spetsiifikast lähtudes õppekava ettevõtlusalaste ainete sisu, mahtu ja õppemeetodeid enam reaalse praktikaga seonduvaks ja viivad sisse muudatused.

TÄHELEPANEKUD

- Etendusasutustes töötavate koosseisuliste näitlejate töökoormused varieeruvad suures ulatuses. Näitlejatega sõlmitud tähtajatud töölepingud muudavad keeruliseks etendusasutuste koosseisus vajalike muudatuste tegemise.
- Etendusasutused on huvitatud ja valmis olema kutsekoolidele praktika- baasideks alavaldkonnaga seotud erialadel, et aidata kaasa alavaldkonnaga seotud erialaspetsiifika omandamisele. Eesti Etendusasutuste Liit sõlmib koostöölepingu Eesti Kutseõppe Edendamise Ühinguga, et kutseõppeasutuste õpilased saaksid kasutada etendusasutusi praktikabaasidena järgmistel erialadel: rätsep-õmblejad, grimeerijad, juuksurid, puusepad, tisleerid, keevitajad, elektrikud, metallitöömeistrid, kergehitiste valmistajad jt.

Muusika alavaldkonna kitsaskohad ja ettepanekud

KITSASKOHT 1. Noorte võimekate muusikute jõudmine rahvusvaheliselt tunnustatud tasemele vajab süsteemset toetust.

Ettepanek

- Kultuuriministeerium koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Muusikanõukoguga töötab välja talendiprogrammi eesmärgiga toetada noorte andekate õppijate jõudmist professionaalse ja konkurentsivõimelise muusiku tasemele.

KITSASKOHT 2. Muusikakoolide ja -ringide pedagoogide tööjõuvajaduse katmine on tõsine probleem.

Ettepanekud

- EMTA tõstab bakalaureuseõppe instrumentalistide teadlikkust magistristmes pedagoogi suunal jätkamisega kaasnevatest karjäärivõimalustest.
- HTM lisab konkursile „Eestimaa õpib ja tänab“ täiendava kategooria huvikoolides töötavate muusikapedagoogide tunnustamiseks ja nende töö väärtustamiseks.
- Eesti Muusikakoolide Liit innustab muusikakoole koostöös kohalike omavalitsustega analüüsima muusikaõppega seotud soove ning kohalikke võimalusi ja otsima paindlikke lahendusi vajaduste katmiseks.

- Muusikakoolid koostöös kutse- ja kõrgkoolidega analüüsivad koolipraktikat kui ühte lahendust muusikapedagoogika vastu huvi äratamiseks.
- Kutse- ja kõrgkoolid võimaldavad muusikaerialade õppijatel osaleda töövarjuna erialaõppe tundides.

TÄHELEPANEKUD

- Erialase kõrgharidusega muusikapedagoogi tööd tuleb väärtustada samamoodi nagu õpetaja tööd üldhariduskoolis.
- Probleemiks on mõningate pillirühmade järelkasvu tagamine.
- Puudus on rahvusvahelisele tasemele vastavatest konkurentsivõimelistest muusikutest.

KITSASKOHT 3. Mittepedagoogilise suunaga kutse- ja kõrgkoolide muusikaeriala lõpetajate ettevalmistus pedagoogitööks vajab täiendavat toetamist.

Ettepanekud

- Kutse- ja kõrgkoolid analüüsivad muusikapedagoogika ja -didaktikaalase õppe ainete sisu, mahtu ja õppemeetodeid mittepedagoogilise suuna erialade õppekavades ja viivad sisse vajalikud muudatused.
- Kõrgkoolid tutvustavad ja pakuvad muusikaerialade lõpetanutele muusikapedagoogika ja -didaktikaalase täiendusõppe võimalusi.

KITSASKOHT 4. Kõrg- ja kutsekooli lõpetajate teadmised muusikavaldkonnaga seotud karjäärivõimalustest on piiratud.

Ettepanekud

- Kutse- ja kõrgkoolid kutsuvad valdkonna tööandjaid õppijatele tutvustama erinevaid karjäärivalikuid muusikavaldkonnas.
- Eesti Muusikanõukogu kutsub oma liikmeid üles pakkuma koolidele võimalusi, et õppijad saaksid tutvuda tõelise tööga muusika alal, nt osaleda töövarjuna koori-, orkestriproovis jm.

KITSASKOHT 5. Tasemeõppe lõpetajate muusikavaldkonna ettevõtlus- ja autoriõiguselased teadmised ning oskused on puudulikud.

Ettepanekud

- Kutse- ja kõrgkoolid analüüsivad muusikavaldkonna ettevõtlus- ja autoriõigusega seotud õppe sisu, mahtu ja õppemeetodeid alavaldkonnaga seotud õppekavades ja viivad sisse vajalikud muudatused.
- Kõrgkoolid pakuvad valdkonnas tegutsevatele muusikaettevõtlusega seotud täiendusõppe võimalusi.

KITSASKOHT 6. Puudu on muusikaettevõtjatest ja spetsialistidest, kes pakuksid loovisikutele ja kollektiividele tuge ja tugiteenuseid nende karjääri arendamisel ja juhtimisel, iseäranis rahvusvahelistel turgudel.

Ettepanek

- Kõrgkoolid töötavad välja muusikakorraldusalaste oskuste arendamiseks sobivad õppekavad ning pakuvad muusikakorraldusalase täiendusõppe võimalusi.

Museoloogia alavaldkonna kitsaskohad ja ettepanekud

KITSASKOHT 1. Valdkonnaspetsiifiliste teadmistega muuseumispetsialistide napib.

Ettepanek

- Muinsuskaitseametil koostöös Eesti Muuseumiühinguga selgitada välja valdkonnaspetsiifiliste teadmistega spetsialistide vajadus ja ülikoolid arvestavad seda doktori- (ja magistri)tööde teemade ning spetsialiseerumiste valikul (konkurss teatud doktoriõppe teemadele jms).

KITSASKOHT 2. Muuseumispetsialistidel napib turundus- ja kommunikatsioonilaseid teadmisi ja oskusi.

Ettepanek

- Ülikoolidel tutvustada muuseumispetsialistidele võimalust läbida turundus- ja kommunikatsioonilase tasemeõppe aineid täiendusõppijana avatud ülikoolis.

KITSASKOHT 3. Muuseumide tipp- ja keskastmejuhtide juhtimis- ja õigusteadusalased teadmised ja oskused vajavad arendamist.

Ettepanekud

- Ülikoolidel tutvustada muuseumijuhtidele võimalust läbida juhtimisalaseid aineid täiendusõppijana avatud ülikooli raames.
- Ülikoolidel töötada välja ja pakkuda muuseumivaldkonna eripärast tulenevaid õigusteadusalaseid (autoriõigus, isikuandmete kaitse, avaliku teabe seadus, riigihanked, lepinguõigus) täienduskoolitusi.

KITSASKOHT 4. Museoloogia laiem käsitus valdkonnaga seotud tasemeõppe õppekavades on vähene või puudub üldse.

Ettepanekud

- Kõrgkoolidel koostöös Muinsuskaitseameti ja Kultuuriministeeriumi muuseuminõukoguga analüüsida museoloogiaga seotud teemade mahtu, sisu ja õpetamise metoodikat erinevates alavaldkonnaga seotud tasemeõppe õppekavades ja vajadusel viia sisse muudatused.
- Tartu Ülikoolil teavitada teiste valdkondade üliõpilasi võimalusest osaleda ajaloo magistriõppekava mäluasutuste valikmooduli õppes.
- Ülikoolidel analüüsida alavaldkonnaga seotud tasemeõppe õppekavades kogude haldamise ja arendamisega seotud teemade sisu, mahtu ja metoodikat ning vajadusel viia sisse muudatused. Ühtlasi kaaluda võimalust pakkuda muuseumitöötajatele kogude haldamise ja arendamisega seotud täiendusõpet.

KITSASKOHT 5. Muuseumipedagoogide ja külustusjuhtide teadmised pedagoogikast (sh eripedagoogikast) ja andragoogikast vajavad arendamist.

Ettepanekud

- Eesti Muuseumiühingul koostöös ülikoolide ja Muinsuskaitseametiga analüüsida muuseumipedagoogide väljaõppega seotud koolitusvajadust ning planeerida sammud, et tagada vajaliku ettevalmistusega järelkasvu olemasolu.
- Ülikoolidel töötada välja ja pakkuda muuseumipedagoogikaalaseid täienduskoolitusi.

KITSASKOHT 6. Väljastpoolt alavaldkonda sisenejate ja ka muuseumis töötavate spetsialistide museoloogiaalased kompetentsid vajavad arendamist ja/või täiendamist.

Ettepanekud

- Ülikoolidel töötada välja ja pakkuda muuseumispetsialistidele täienduskoolitusena regulaarselt toimuvat museoloogiaalast baaskoolitust.
- Ülikoolidel teavitada muuseumispetsialistide võimalusest õppida muuseumitööks vajalikke aineid (sh mäluasutuste valikmoodul) täiendusõppijana avatud ülikooli raames.

TÄHELEPANEKUD

- Muuseumispetsialistidel napib läbirääkimis-, meeskonnatöö- ja esinemis- oskusi, projektijuhtimise ning samuti IKT-alaseid teadmisi ja oskusi.
- Muuseumides tähtsustub vajadus nn segakompetentsidega spetsialistide järele.
- Täienduskoolituste kõrge hind takistab muuseumispetsialistide erialast arengut.

Raamatukogunduse alavaldkonna kitsaskohad ja ettepanekud

KITSASKOHT 1. Raamatukogud vajavad toetust, et info-, haridus-, kultuuri- ja kogukonnakeskuse rolli täita ning osutatavaid teenuseid arendada. Kultuuri ja hariduse valdkonda kureerivate töötajate (nt kohalike omavalitsuste töötajad) teadlikkus raamatukogust kui multifunktsionaalsest keskusest on vähene.

Ettepanekud

- Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingul koos Kultuuriministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, kohalike omavalitsuste, Eesti Rahvusraamatukogu ja teiste raamatukogude ning TLÜ ja TÜ-ga jagada parimat praktikat (nt koolitused, seminarid, kokkusaamised, konverentsid jms) edukast koostööst teiste valdkondadega (haridus, sotsiaaltöö jm), mitmekesistest/uuenduslikest teenustest, raamatukogunduse rahvusvahelistest arengutest jm.

- Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingul koos Kultuuriministeeriumi, kohalike omavalitsuste ja Eesti Rahvusraamatukoguga analüüsida raamatukogu seniseid toimetamismeetodeid ja pakkuda muutunud oludele sobivamad.

KITSASKOHT 2. Infoteaduse ja infokorralduse õppekavade lõpetajad asuvad harva raamatukogudesse tööle.

Ettepanekud

- TLÜ-I ja TÜ-I selgitada välja infoteaduse ja infokorralduse õppekavale õppima asujate karjäärilised eelistused ning sellest lähtudes suunata õppijaid valik- ja vabaainete valikul.
- TLÜ-I ja TÜ-I tutvustada ja pakkuda teistel erialadel õppijatele raamatukogundusega seotud õppimisvõimalusi, sh soovitada valikaineid.

KITSASKOHT 3. Ülikoolide ja raamatukogude koostöö praktika korraldamisel vajab tõhustamist.

Ettepanek

- TLÜ-I ja TÜ-I koostöös töandjatega hinnata praktika eesmärkide ja sisu vastavust ning vajadusel viia sisse muudatused.

KITSASKOHT 4. Raamatukoguhoidjate digi-, info- ja meediakompetentsid ning teadmised pedagoogikast (sh eripedagoogikast), andragoogikast ja sotsiaaltööst vajavad arendamist.

Ettepanekud

- TLÜ-I ja TÜ-I töötada välja ja pakkuda raamatukoguhoidjatele täienduskoolitusi pedagoogiliste teadmiste ja digi-, info- ning meediakirjaoskuse arendamiseks, rakendades paindlikke õppemeetodeid.
- TLÜ-I ja TÜ-I tutvustada raamatukogutöötajatele ja omavalitsustele võimalust läbida raamatukogutööks vajalikke tasemeõppe aineid täiendusõppijana avatud ülikooli raames.

KITSASKOHT 5. Raamatukogu juhtide juhtimisel (sh arendustegevusega, autoriõigusega, isikuandmetega seotud) kompetentsid vajavad arendamist.

Ettepanekud

- Eesti Rahvusraamatukogul koostöös Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu ning TLÜ ja TÜ-ga töötada välja ning pakkuda täiendusõppe võimalusi eriala spetsialistide koolitamiseks juhiks.
- TLÜ-I ja TÜ-I tutvustada ja pakkuda raamatukogujuhtidele võimalust läbida juhtimisalaseid tasemeõppe aineid täiendusõppijana avatud ülikoolis.

TÄHELEPANEKUD

- Raamatukogutöötajate eri- ja kutsealasele arengule võib takistuseks olla täienduskoolituste kõrge hind ja toimumise asukoht.
- Raamatukoguhoidjate töötingimused ei ole konkurentsivõimelised (töötasu, vahetustega töö, nüüdisajastamata tööprotsessid).
- Väikestes raamatukogudes on keeruline korraldada töötajate asendamist (puhkused, haigused, koolitused jm).
- Raamatukogundusega seotud teenuse arengut takistab vähene koostöö omavalitsuste ja ministeeriumide vahel. Raamatukogude rahastamise alused ja teenuste vastutusvaldkonnad (riik vs kohalik omavalitsus) vajavad analüüsi.

Käsitöö alavaldkonna kitsaskohad ja ettepanekud

KITSASKOHT 1. Tekstiilkäsitöö ja keraamika tasemeõppe (eeskätt 4. taseme) õppekavade lõpetajate arv ületab tööturu vajaduse.

Ettepanekud

- Kutsekoolidel kaaluda tekstiilkäsitöö ja keraamika 4. taseme tasemeõppe õppekavadele vastuvõtu vähendamist, rakendades üle aasta toimuvat vastuvõttu.
- Kutsekoolidel suurendada täiendusõppe õppemahtusid eristuvate kompetentside omandamiseks. Planeerida täiskasvanud õppijatele pikema kestusega täienduskoolitusi.

KITSASKOHT 2. Mööblirestauraatori õppekava lõpetajate arv ületab tööturu vajaduse.

Ettepanekud

- Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu eestvedamisel kirjeldada uues kutsestandardis puukäsitöök ja mööbli restaureerimiseks vajalikud kompetentsid.
- Kutsekoolidel luua ühine õppekava puukäsitöölise ja mööblirestauraatori väljaõppeks.

KITSASKOHT 3. Puudus on oskustöötaja tasemel klaasipuhujatest.

Ettepanek

- Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolil kaaluda võimalust luua 5. taseme klaasipuhuja õppekava ja avada vastav õpe.

KITSASKOHT 4. Käsitöö valdkonna kutseõppe õppekavad ei ole ühtlaselt metoodiliste õppematerjalidega kaetud. Täpsustamist ja ühtlustamist vajab valdkonna terminoloogia.

Ettepanek

- Innove eestvedamisel koostöös HTM-i, TÜ Viljandi kultuuriakadeemia ja kutsekoolidega hinnata käsitöö kutsealade põhiselt terminoloogia ja õppematerjalide olemasolu ning kvaliteeti. Vajadusel luua keskselt õppeks vajalikud metoodilised õppematerjalid (sh e-õppematerjalid) ja täpsustada ning ühtlustada terminoloogiat.

KITSASKOHT 5. Valdkonnas tegutsejatel napib ettevõtlusalaseid teadmisi ja oskusi. Erinevates koolides on ettevõtlusõppe maht ja sisu ebaühtlane.

Ettepanekud

- Kutse- ja kõrgkoolidel pakkuda ettevõtlusalaseid täienduskoolitusi (majandus, turundus, e-kaubandus) valdkonnas tegutsejatele.
- Kutsekoolidel analüüsida käsitöö õppekavarühma õppekavades ettevõtlusõppe mahtu, sisu ja metoodikat. Vajadusel viia sisse muudatused, et tagada kooli lõpetajatel ettevõtlusalase kompetentsi olemasolu.

KITSASKOHT 6. Põhikoolilõpetajate käelised oskused on ebapiisavad, et tulla toime igapäevaelus ette tulevate tehniliste probleemide praktilise lahendamiseks. Napib teadmisi sobivate materjalide, töövahendite ja töötlemise viiside ohutuks ja säästlikuks kasutamiseks.

Ettepanek

- HTM koostöös Innove, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu, Eesti Käsitööõpetajate Seltsi, ülikoolide ning kutsekoolidega analüüsida põhikooli tehnoloogiavaldkonna õppeainete sisu ja mahtu ning vajadusel viia sisse muudatused, et tagada riiklikus õppekavas kirjeldatud tehnoloogiakompetentsi omandamine.

KITSASKOHT 7. Käsitöö valdkonnaga seotud statistilised andmed on ebakindlad.

Ettepanek

- Statistikaametil koostada selged juhendid käsitöö valdkonna ja käsitööga hõivatute kirjeldamiseks Eesti erinevates andmebaasides.

TÄHELEPANEKUD

- Mööblirestauraatorite nahkkäsitööalased teadmised ja oskused on ebapiisavad. Kutsekoolidel võimalusel lisada mööblirestauraatori õppekavasse nahkkäsitöö moodul.
- Keraamiku elukutset õpetavatel kutseõppeasutustel puudub eristuv fookus ehk nn oma nägu.
- Käsitöö vastu huvi tekitamisel noorte hulgas võiks huviharidusel ja -tegevusel olla märgatavalt suurem roll.

Spordi alavaldkonna kitsaskohad ja ettepanekud

KITSASKOHT 1. Inimeste liikumis- ja sportimisharrastuse vajaduse katmiseks on vaja 2030. aastaks kasvata kutsega treenerite arvu 1200 võrra.

Ettepanekud

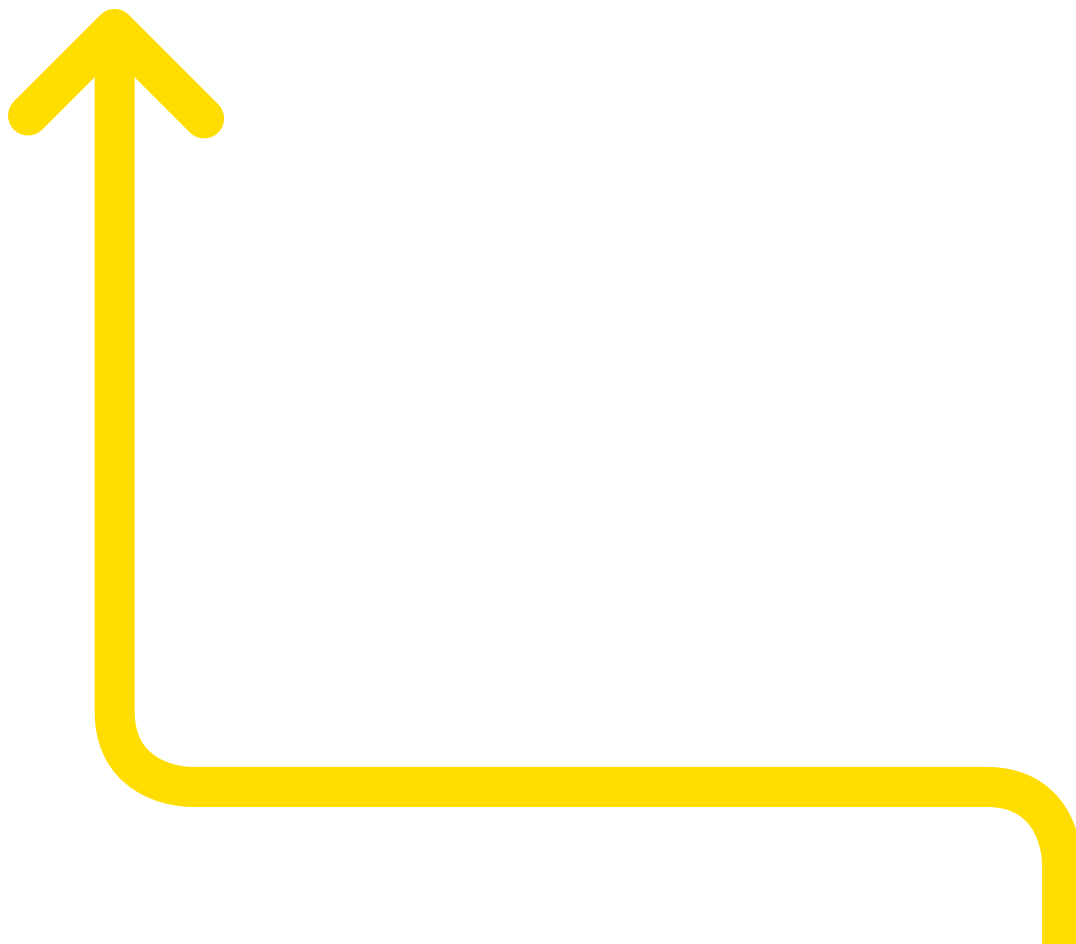
- Kohalikud omavalitsused koostöös spordialaliitudega motiveerivad spordiklubisid soodustama töötajatel treeneri kutse omandamist.
- Spordikoolituse ja -Teabe SA koostöös ülikoolidega leiavad lahenduse, kuidas kasvatada kutsealase tasemekoolituse mahtusid.
- EOK koostöös riigiga leiab lahenduse ka madalamal kutsetasemel (EKR tasemed 3-4) treenerite töö tasustamise riiklikuks toetamiseks.
- Kultuuriministeeriumi eestvedamisel alustatakse koostöös EOK-ga arutelu spordiseaduses toodud treenerile esitatavate nõuete üle, eriti puudutavana lapsi ja kuni 24-aastaseid noori juhendavate treenerite nõudeid.

KITSASKOHT 2. Spordiklubide juhtidel puudub ettevõtlusalane ettevalmistus.

Ettepanekud

- Spordikoolituse ja -Teabe SA koostöös ülikoolidega töötavad välja ettevõtlusalase ja juhtimise täienduskoolituse õppekava spordijuhtidele.
- EOK koos alaliitudega motiveerivad spordiklubide juhte osalema juhtidele suunatud täienduskoolitusel.

Mis tööd teevad stsenograaf ja butafoor?

Kuidas saab omandada treeneri kutse?

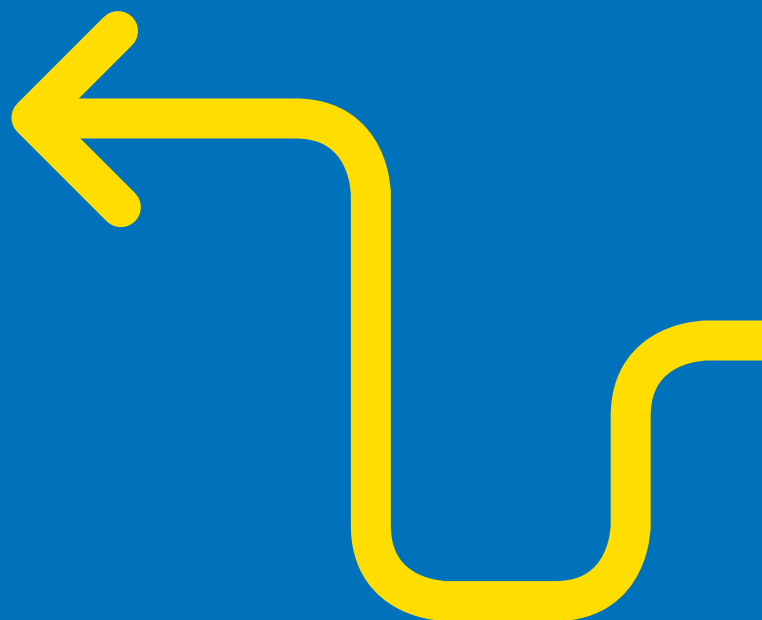
Kas Eestis saab õppida klaasipuhujaks?

Kas Eesti elanikud eelistavad e-raamatuid või audioraamatuid?

Millised on uuemad ametid muuseumides?

**Tutvu uuringu terviktekstiga:
oska.kutsekoda.ee**

**Vaata infot uuringu ettepanekute
ellu viimise kohta ja OSKA uuringute
võrdlusandmeid: edu.ee/oska**

Mis on OSKA?

Vabariigi Valitsus kiitis 2014. aastal heaks tööturu vajaduste ja koolituspakkumise paremaks sidumiseks loodava tööturu seire ja prognoosi ning oskuste arendamise koordinatsioonisüsteemi OSKA.

OSKA koostab aastaks 2020 kõigil elualadel Eesti tööjõu- ja oskuste vajaduse prognoosid ning võrdleb neid pakutava koolitusega kutse- ja kõrghariduses ning täiendõppes.

OSKA eesmärk on tööturu vajaduste võimalikult kiire jõudmine koolituspakkumisse. OSKA seob erinevate tööturu osapoolte ekspertteadmise hariduse ja koolituse planeerimist toetavaks süsteemiks ning toetab tööandjate ja koolide koostööd õppekavade arendamisel ning ajakohase tööturu info jõudmist karjääriteenustesse.

Järgmisena ilmumas:

**Avalik haldus
Isikuteenused
Kinnisvara
Pangandus ja kindlustustegevus
Siseturvalisus ja õigus
Tööstus**

Ilmunud:

**Arvestusala
Ehitus
Energeetika ja kaevandamine
Haridus ja teadus
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia
Kaubandus, rentimine ja parandus
Keemia-, kummi-, plasti- ja ehitusmaterjalitööstus
Kultuur ja loometegevus I
Kultuur ja loometegevus II
Majutus, toitlustus ja turism
Metalli- ja masinatööstus
Metsandus ja puidutööstus
Personali- ja administratiivtöö ning ärinõustamine
Põllumajandus ja toiduainetööstus
Rõiva-, tekstiili- ja nahatööstus
Sotsiaaltöö
Tervishoid
Transport, logistika, mootorsõidukite remont ja hooldus
Vee- ja jäätmemajandus ning keskkond**

oska.kutsekoda.ee

